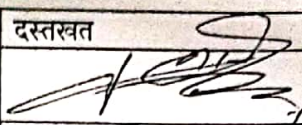
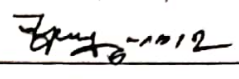
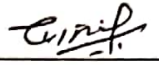
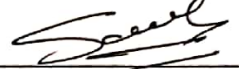
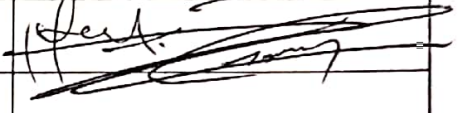
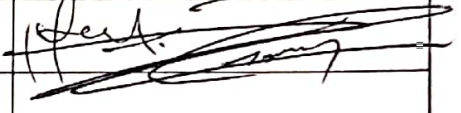
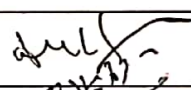
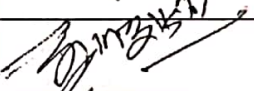
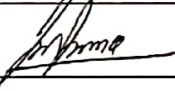
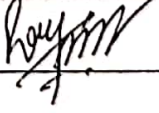
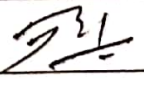

आज मिति २०७५ माघ ०७ गते सोमबार दिनको ०१:३० बजे गाउँपालिका अध्यक्ष श्री राजकुमार मल्लको अध्यक्षतामा देहायको उपस्थितिमा २५औं गाउँ कार्यपालिकाको बैठक बसी निम्नानुसारको निर्णय गरीयो:

उपस्थिति:

सि.नं.	पद	नाम, थर	दस्तखत
१	अध्यक्ष	श्री राजकुमार मल्ल	
२	उपाध्यक्ष	श्री निर्मला हिम्बुङ	
३	सदस्य	श्री कान्छाराम रूम्बा, वडा अध्यक्ष-१	
४	सदस्य	श्री सूर्य बहादुर मुक्तान, वडा अध्यक्ष-२	
५	सदस्य	श्री बाबुलाल स्याङतान, वडा अध्यक्ष-३	
६	सदस्य	श्री संजय कोईराला, वडा अध्यक्ष-४	
७	सदस्य	श्री चन्द्र सिंह प्रजा, वडा अध्यक्ष-५	
८	सदस्य	श्री सिंगलाल प्रजा, वडा अध्यक्ष-६	
९	सदस्य	श्री कुल बहादुर प्रजा, वडा अध्यक्ष-७	
१०	सदस्य	श्री रामकृष्ण प्रजा, वडा अध्यक्ष-८	
११	सदस्य	श्री रामकुमार वाल्वा थिङ, वडा अध्यक्ष-९	
१२	सदस्य	श्री सिमोन वि.क.	
१३	सदस्य	श्री मैना कुमारी गोले	मैना
१४	सदस्य	श्री गौरीमाया स्याङतान	गौरी
१५	सदस्य	श्री कर्ण कुमारी राउत	कर्ण
१६	सदस्य	श्री सुकमाया वि.क.	
१७	सदस्य-सचिव	श्री रामकुमार पुडासैनी	
१८	लेखा अधिकृत	श्री शम्भु प्रसाद बर्तेल्ला	
१९	अधिकृत सातौं	श्री राजेन्द्र भट्टराई	
२०	नायब सुब्बा	श्री निशीथ प्रसाद शर्मा	
२१	लेखापाल	श्री देवेन्द्र बहादुर प्रधान	
२२			

प्रस्तावहरू

१. समायोजन सम्बन्धी ।
२. कार्यालय सहयोगी करार अनुमोदन सम्बन्धी ।
३. गाउँसभा कार्यतालिका स्विकृती सम्बन्धी ।
४. ऐन तथा कार्यविधि स्विकृती सम्बन्धी ।
५. योजना संशोधन सम्बन्धी ।
६. योजना सम्मोक्षा अवधि थप सम्बन्धी ।
७. अ.स.ई भन्क अर्थालको सेवा सुविधा सम्बन्धमा ।
८. गुम्बा विहार संपको पत्रको कारवाहीका सम्बन्धी ।
९. खोप हुनानी भाडा रकम तय सम्बन्धी ।
१०. वडा कार्यालय फर्निचर तथा इलेक्ट्रोनिकस व्यवस्थापन सम्बन्धी ।
११. नयाँ योजना तथा रकम विनियोजन सम्बन्धमा ।
१२. पुल हेरालु सम्बन्धी ।
१३. RCIWपुजित कार्यक्रम स्विकृती सम्बन्धमा ।
१४. कार्यपालिकाको आचरण तथा नियम पालना सम्बन्धमा ।
१५. चैनपुर आलदमार भोलुगेपुल सम्बन्धमा ।

छलफल तथा निर्णयहरू

निर्णय नं. १:

यस राक्सिराङ्ग गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं. ३ र ४ का हालका वडा सचिव श्री चन्द्रलाल लामाले मिल्दो पद, सेवा, समूहमा समायोजन गराई पाँउ भनी मिति २०७५/१०/०३ मा निवेदन दिएको ।

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (कर्मचारी समायोजन शाखा) को पत्र संख्या ०७५/७६ च.नं. २५ मिति २०७५/०८/२४ को प्राप्त पत्रानुसार कर्मचारी समायोजन अध्यादेश, २०७५ को दफा ६ को उपदफा (४) बमोजिम " साविकको स्थानीय निकायबाट स्थायी नियुक्ति पाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम समायोजन भएका कर्मचारीहरूलाई सम्बन्धित स्थानीय तहले अध्यादेश प्रारम्भ भएको मितिले १० दिन भित्र समायोजन भएको पत्र दिई सोको जानकारी मन्त्रालयलाई दिनु पर्ने व्यवस्था भएकोले यस गाउँपालिकाको स्वीकृत संगठन तथा दरबन्दीमा रिक्त रहेको देहाय बमोजिमको तहको पदमा लेखापाल श्री चन्द्रलाल लामालाई समायोजन गरी पदस्थापन गरीएको ।

कार्यरत पदको विवरण:

पद: लेखापाल
सेवा: प्रशासन
समूह: लेखा
उपसमूह:
तह: सहायक पाँचौं
पदाधिकार रहेको कार्यालय: राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको कार्यालय,
कार्यालय,
कार्यरत कार्यालय: वडा सचिव, राक्सिराङ्ग गा.पा.

हाल समायोजन भएको विवरण:

पद: लेखापाल
सेवा: प्रशासन
समूह: लेखा
उपसमूह:
तह: सहायक पाँचौं
समायोजन भएको कार्यालय: राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको
समायोजन भएको शाखा: वडा सचिव, राक्सिराङ्ग गा.पा.

उपरोक्तानुसार यस गाउँपालिकाको स्वीकृत संगठन तथा दरबन्दीमा रिक्त रहेको लेखापाल पदमा निज श्री चन्द्रलाल लामालाई समायोजन गरी पदस्थापना भएकोमा निजलाई यस गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखामा समायोजन/पदस्थापन हुनु पर्नेमा अन्यथा भएकोले निजलाई यस गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखामा समायोजन/पदस्थापन गरी हाललाई वडा सचिवको रूपमा कामकाज लगाउने गरी काज खटाउने निर्णय गरीयो ।

निर्णय नं. २:

यस राक्सिराङ्ग गाउँपालिका अन्तर्गत ४ नं. वडा कार्यालयको प.सं. २०७५/७६ च.नं. १७० मिति २०७५/०९/२२ को प्राप्त पत्रानुसार उक्त वडा कार्यालयको लागि करारमा कार्यालय सहयोगी राख्न निम्न उम्मेदवार छनौट गरी सिफारिस साथ पत्र प्राप्त भएकोले निजसंग करार गर्ने निर्णय गरीयो ।

तपसिल:

क्रम संख्या	नाम	पद	स्थायी ठेगाना	कैफियत
१	श्री राज कुमार थिङ	कार्यालय सहयोगी	राक्सिराङ्ग गा.पा.- ४	

(Handwritten signatures and marks)

निर्णय नं. ३:

यस गाउँपालिकाको चालु आर्थिक वर्षका सम्बन्धमा संशोधन गर्ने बजेट, विभिन्न ऐन, कानूनहरूको प्रस्तावको स्विकृती तथा अनुमोदन, परिमार्जित योजना तथा कार्यक्रमको पारीत गर्न तथा अन्य विविध विषयका निर्णय गर्नका लागि चौथो गाउँसभाको अधिवेशन २०७५ माघ १७ गते गर्ने निर्णय गरियो र सोको लागि गाउँसभाको तयारीका लागि तपसिल बमोजिमको कार्यतालिका स्विकृत गरियो।

तपसिल

सि.नं.	विवरण	मिति	कैफियत
०१	विषयगत समिति बैठक		
क	संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सूशासन समिति	२०७५।१०।१० विहान ११:०० बजे	
ख	आर्थिक विकास समिति	२०७५।१०।११ विहान ११:०० बजे	
ग	सामाजिक विकास समिति	२०७५।१०।११ अपरान्ह २:०० बजे	
घ	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	२०७५।१०।१३ विहान ११:०० बजे	
ङ	पुर्वाधार विकास समिति	२०७५।१०।१३ अपरान्ह २:०० बजे	
च	विधायक समिति	२०७५।१०।१४ विहान ११:०० बजे	
०२	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति बैठक	२०७५।१०।१४ अपरान्ह २:०० बजे	
०३	कार्यपालिकाको बैठक	२०७५।१०।१५ विहान ११:०० बजे	
०४	गाउँ सभा उद्घाटन छलफल तथा समापन	२०७५।१०।१७ विहान ११:०० बजे	

निर्णय नं. ४

नेपालको संविधानले स्थानीय तह सञ्चालनका लागि प्रत्याभुत गरेको कानून बनाउने अधिकारको प्रयोग गरी संविधानको मर्म र भावना अनुसार स्थानीय सरकार सञ्चालनार्थ समय सान्दर्भिक कानूनको निर्माण गरी कानुनी शासनको अवलम्बन गर्न, स्थानीय जनताको माग र आवश्यकतालाई सम्बोधन हुने खालको विधि तय गर्न, जनताको स्वास्थ्यको सुरक्षा, विपद् व्यवस्थापन गर्न, जनताहरूलाई कर प्रणालीमा समाहित गरी गाउँपालिकाको आन्तरिक राजश्वमा अभिवृद्धि गर्न, शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार गर्न, आपतकालीन सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न तथा अनुदान तथा आर्थिक सहायतालाई व्यवस्थित गर्न, कार्यालय व्यवस्थापन गरी चुस्त, दुरुस्त रूपमा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्नका लागि संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले नमूना कानूनको रूपमा उपलब्ध गराएको तथा यस गाउँपालिकाले कानूनको आवश्यकताको महसुस गरी तयार गरेको तपसिल बमोजिमका ऐन, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिका स्विकृत गर्ने निर्णय गरियो। साथै गाउँसभाबाट पारीत गर्नुपर्ने तपसिलका ऐनहरूलाई आगामी विधायक समितिको बैठकमा दफावार छलफलका लागि प्रस्तुत गर्ने निर्णय गरियो।

तपसिल

ऐन

- १ स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७५
- २ विपद् जोस्विम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५
- ३ कर तथा गैरकर राजश्व लगाउने र उठाउने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७५

निर्णय नं. ०५

चालु आर्थिक वर्षका लागि यस गाउँपालिकाले पारीत गरेको तपसिल बमोजिमका योजना तथा कार्यक्रमहरू आगामी माघ १७ गते हुने गाउँसभाबाट अनुमोदन हुने गरी तपसिल बमोजिमका योजना तथा कार्यक्रमहरू संशोधन गर्ने निर्णय गरियो।

सि.नं.	योजनाको विवरण		
	योजना माग गर्ने निकाय	संशोधन गर्नुपर्ने योजना	
		साविक योजना	संशोधित योजना
१	४ नं. वडा कार्यालय	प्रभात किरण युवा क्लब भवन मर्मत (ब.शि.नं. २०५०।०२)	प्रभात किरण युवा क्लब भवन मर्मत तथा फर्निचर व्यवस्थापन २ लाख

२	९ नं. वडा कार्यालय	चेपाङ राजाको तौतानाग दरबारको संरक्षण लुगुरेडाँडा दरबार (ब.शि.नं. १०३०१०४)	काङसिराङ्ग कोखारी सडक निर्माण ४ लाख
३	३ नं. वडा कार्यालय	चितुवाखोप सूर्योदय माध्यामिक विद्यालय खानेपानी (ब.शि.नं. २०३०११३)	पलाँसे ग्रामीण खानेपानी मर्मत १ लाख
४	१ नं. वडा कार्यालय	बालजागृती प्रा.वि. राक्सिराङ्ग १ (ब.शि.नं. ४०५०११)	बालजागृती प्रा.वि. पछाडी पर्खाल निर्माण २ लाख
५	५ नं. वडा कार्यालय, गाउँपालिकास्तरीय	एकल महिला श्रम सहकारी भवन निर्माण (ब.शि.नं. ३०३०१०९)	एकल महिला तथ्यांक संकलन र आयआर्जन कार्यक्रम १५ लाख
६	५ नं. वडा कार्यालय,	वडा भित्र विद्युत विस्तारको लागि ढुवानी खर्च (ब.शि.नं. ३०४०१०८)	वडा भित्र विद्युत विस्तारको लागि ढुवानी तथा जडान खर्च २ लाख

निर्णय नं. ६

यस गाउँपालिकाले पौष मसान्त सम्ममा सबै योजना सम्झौता गरिसक्नुपर्ने गरी मिति तय गरेकोमा गाउँपालिकाको जटिल भौगोलिक संरचनाको कारण इष्टिमेट गर्ने प्राविधिक संख्या न्यून भई समयमा योजना इष्टिमेट हुन नसक्नु, उपभोक्ता समिति समयमा गठन हुन नसक्नु, उपभोक्ता समिति जागरूक नहुनु, चाडपर्वको प्रभाव विविध कारणले पौष मसान्त भित्र योजना सम्झौता सम्पन्न हुन नसकेकोले अन्तिम पटकका लागि यहि माघ मसान्त सम्म योजना सम्झौता मिति लम्ब्याउने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ७

यस गाउँपालिकामा करार सेवामा रही निरन्तर रूपमा कामकाज गर्दै आएका असिस्टेन्ट सब(इन्जिनियर श्री भुम्क अर्यालले योजना तथा कार्यक्रमको कन्टिन्जेन्सी संकलन भएको रकमबाट तलब तथा पारिश्रमिक लिँदै आएकोमा निजलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी सन्तोषजनक देखिएकोले अब उपरान्त चालु शिर्षकको पारिश्रमिक वा करार सेवा शुल्कबाट निजलाई तोकिएको तलब तथा पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ८

गुम्बा विहार संरक्षण संघ जिल्ला कार्यसमिति मकवानपुरको मिति २०७५।०९।२६ को पत्रानुसार उक्त संघले यस गाउँपालिकाभित्र रहेका गुम्बा तथा विहारहरूको लागि ५० प्रतिशत रकम स्थानीय तह तथा गुम्बा व्यवस्थापन समितिले जुटाउनु पर्ने व्यवस्था मिलाउने भनि निर्णय गरेको र सो रकम यस गाउँपालिकाले उपलब्ध गराउन सक्ने वा नसक्ने विषयमा निर्णयको प्रति सहित पठाउनुहुन भनि आएको पत्रका सन्दर्भमा यस गाउँपालिकाले चालु आर्थिक वर्षका लागि विभिन्न कार्यक्रम तथा योजनाको लागि बजेटको विनियोजन गरिसकेको तथा गाउँपालिकासँग सो संरक्षण कार्यक्रमको लागि मौज्दाद रकम नरहेको हुनाले हाललाई गुम्बा विहारको लागि ५० प्रतिशत रकम विनियोजन गर्न नसकिने व्यहोराको धारणा उक्त संघलाई लेखि पठाउने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. ९

स्वास्थ्य शाखाको प्रस्ताव अनुसार मनहरीबाट राक्सिराङ्ग स्वास्थ्य चौकी, सरीखेत स्वास्थ्य चौकी, खैराङ्ग स्वास्थ्य चौकी तथा काकँडा स्वास्थ्य चौकीसम्म खोप ढुवानी गर्नका लागि तपसिल बमोजिम ढुवानी रकम पारीत गर्ने निर्णय गरियो ।

मनहरीबाट राक्सिराङ्ग स्वास्थ्य चौकीसम्म रु. ५००।

मनहरीबाट सरीखेत स्वास्थ्य चौकीसम्म रु. ५००।

मनहरीबाट काकँडा स्वास्थ्य चौकीसम्म रु. १०००।

मनहरीबाट खैराङ्ग स्वास्थ्य चौकीसम्म रु. १०००।

(Signatures and stamps)

सबै वडामा फर्निचर तथा फर्निसिङ्गका सामानहरू तथा इलेक्ट्रोनिक्स सामानहरूको व्यवस्था गरी चुस्त दुरूस्त, छिटो छरीतो रूपमा सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउन यस गाउँपालिका अन्तरगत रहेका सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूमा चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रमलाई मध्यनजर गर्दै सबै वडाको माग र आवश्यकताको आधारमा चालु आर्थिक वर्षको समयावधि भित्र देहाय बमोजिम फर्निचर तथा इलेक्ट्रोनिक्स सामान उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो।

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	टेबल	२ वटा	
२	घुम्ने कुर्सी	२ वटा	
३	सोफा	२ सेट	
४	कार्पेट	नाप अनुसार	
५	प्लाष्टिक कुर्सी	३० वटा	
६	इस्टबिन	२ वटा	
७	बाल्टीन	२ वटा	
८	जग	३ वटा	
९	कम्प्युटर	१ सेट	
१०	प्रिन्टर	१ थान	
११	स्विकर	१ थान	
१२	दराज	२ थान	
१३	सूचना पार्टी	१ थान	
१४	फ्यान	२ वटा	
१५	गुनासो पेटिका	१ वटा	

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	टेवल	२ वटा	
२	घुम्ने कुर्सी	२ वटा	
३	सोफा	२ सेट	
४	कार्पेट	नाप अनुसार	
५	प्लाष्टिक कुर्सि	३० वटा	
६	डस्टविन	२ वटा	
७	बाल्टीन	२ वटा	
८	जग	३ वटा	
९	कम्प्युटर	१ सेट	
१०	प्रिन्टर	१ थान	
११	स्विकर	१ थान	
१२	दराज	२ थान	
१३	सूचना पार्टी	१ थान	
१४	फ्यान	२ वटा	
१५	गुनासो पेटीका	१ वटा	

३ नं वटा कार्यालय

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	डस्टबिन	२ वटा	
२	कार्पेट	नाप अनुसार	
३	सोफा	१ सेट	
४	घुम्ने कुर्सी	१ वटा	
५	सूचना पार्टी	१ वटा	
६	गुनासो पेट्टीका	१ वटा	

[Handwritten signatures and stamps]

४ नं. वडा कार्यालय

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	प्रिन्टर	१ वटा	
२	सूचना पार्टी	१ वटा	
३	गुनासो पेटीका	१ वटा	

५ नं. वडा कार्यालय

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	टेबल	२ वटा	
२	घुम्ने कुर्सी	२ वटा	
३	सोफा	२ सेट	
४	कार्पेट	नाप अनुसार	
५	प्लाष्टिक कुर्सी	३० वटा	
६	डस्टबिन	२ वटा	
७	बाल्टीन	२ वटा	
८	जग	३ वटा	
९	कम्प्युटर	१ सेट	
१०	प्रिन्टर	१ थान	
११	स्मिकर	१ थान	
१२	दराज	२ थान	
१३	सूचना पार्टी	१ थान	
१४	फ्यान	२ वटा	
१५	गनासो पेटीका	१ वटा	

६ नं. बडा कार्यालय

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	टेबल	२ वटा	
२	घुम्ने कुर्सी	२ वटा	
३	सोफा	२ सेट	
४	कार्पेट	नाप अनुसार	
५	प्लाष्टिक कुर्सी	३० वटा	
६	इस्टबिन	२ वटा	
७	बाल्टीन	२ वटा	
८	जग	३ वटा	
९	कम्प्युटर	१ सेट	
१०	प्रिन्टर	१ थान	
११	स्विकर	१ थान	
१२	दराज	२ थान	
१३	सूचना पार्टी	१ थान	
१४	फ्यान	२ वटा	
१५	गनासो पेटीका	१ वटा	

७ नं. बडा कार्यालय

सि.नं.	विवरण	परिमाण तथा इकाई	कैफियत
१	टेबल	२ बटा	
२	घुम्ने कुर्सी	२ बटा	
३	सोफा	२ सेट	
४	कार्पेट	नाप अनुसार	
५	प्लाष्टिक कुर्सी	३० बटा	

~~अक~~ ~~सक~~ ~~सक~~ ~~सक~~ ~~सक~~ ~~सक~~ ~~सक~~

९	प्रजा प्रगती आधारभूत विद्यालयको पुरानो भवनको ढुगाँमाटो सरसफाई कार्य बडा नं. २	७० हजार	
१०	स्थानीय सरकारको कामकारवाहीको प्रचार प्रसार (अन्तर्पूर्ण ब्रोडकास्ट मिडिया प्रा.लि. (AP1 Hd TV), काठमाडौं	२ लाख २६ हजार	
११	पत्रकारलाई आत्मसुरक्षा कार्यक्रम अन्तरगत पोशाक खरिद	१ लाख	गा.पा.स्तरीयआयोजनाको सूचना प्रविधि शिर्षकबाट

निर्णय नं. १२

यस गाउँपालिकाको बडा नं. ९ मा रहेको भोलुगेंपुल हेरालुको रूपमा काम गरिरहेकी एकाकुमारी तामाङलाई पुन हेरालुको लागि तोकिएको रकम मासिक रु. ५००१ हेरालु खर्चवापत उपलब्ध गराउने निर्णय गरियो ।

निर्णय नं. १३

यस गाउँपालिकाको मातहतमा आएको RCIW परियोजनाले नदि नियन्त्रण, ग्रामिण सडक पूर्वाधार निर्माण, गोरेटो बाटो निर्माण लगायतका कार्य गर्न प्राप्त पुँजिगत बजेट रु. ५८ लाख ५० हजार मध्यबाट देहाय बमोजिमका पाँच वटा योजना तर्जुमा तथा रकम विनियोजन गरी पूर्वाधार विकास समितिबाट पास गरी स्विकृतीका लागि पेश गरेको तपसिल बमोजिमका योजना तथा विनियोजित रकम आगामी गाउँसभाबाट अनुमोदन हुने गरि स्विकृत गरीयो ।

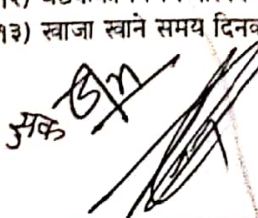
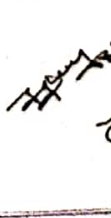
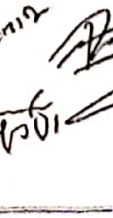
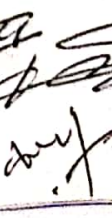
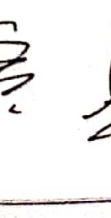
सि.नं.	योजनाको नाम	विनियोजित रकम	कैफियत
१	चैनपुर नदि नियन्त्रण योजना रा.५	२४८८०७७२९	
२	ठाडे चैनपुर ग्रामीण सडक निर्माण रा. ५	११४८३७२१४०	
३	मुकुनी नदि नियन्त्रण रा. ९	१५०९६५४६०	
४	माछा पोखरी निर्माण योजना रा.८	९९३९३१००	
५	बोटबारी साजक गोरेटो बाटो निर्माण रा.५	४१२०००१००	
जम्मा		५६५७४९७२९	

निर्णय नं. १४

कार्यपालिकाको बैठकमा उपस्थित हुने पदाधिकारीहरूलाई समयको पालना तथा नियमितताको लागि, सभ्य, अनुशासित, मर्यादित बनाउनका लागि आगामी बैठकबाट अनिवार्य रूपमा लागू हुने गरी देहाय बमोजिमको आचरण तथा नियम पालना गर्नुपर्ने गरि फ्लेक्स बोर्डमा कार्यपालिका पदाधिकारीहरूले पालना गर्नुपर्ने आचरणहरू बुँदागत रूमा तयार गरि कार्यपालिकाको भित्तामा टास गर्ने र पालना गर्नुपर्ने निर्णय गरियो ।

कार्यपालिकाको बैठकमा पदाधिकारीहरूले पालना गर्नुपर्ने आचरणहरू

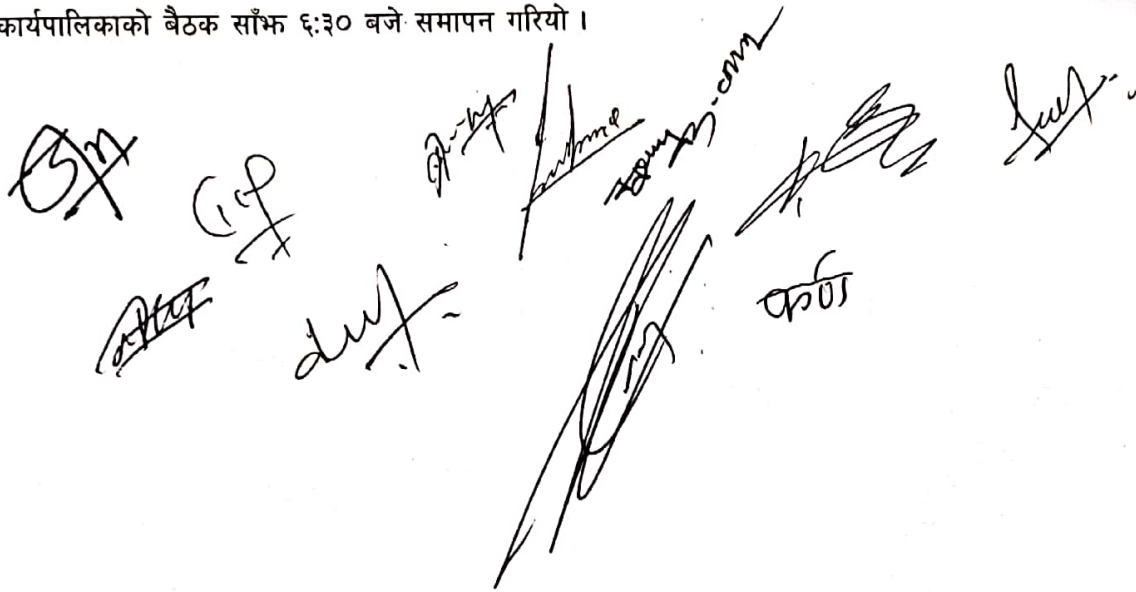
- (१) तोकिएको मितिमा विहान ठीक ११:०० बजे बैठक शुरू हुनेछ, सो समयको १५ मिनेट पश्चात आउने पदाधिकारीलाई प्रवेश निषेध हुनेछ ।
- (२) बैठकमा अनुशासित भई सहभागि हुनुपर्ने छ ।
- (३) जुन प्रस्तावमा छलफल गर्ने हो, त्यसैमा निहीत हुनुपर्ने छ ।
- (४) बैठकको दिन अन्य कार्यक्रमहरूमा सहभागि हुन पाइने छैन ।
- (५) बैठकको दिन तोकिएको पोशाकमा उपस्थित हुनु पर्नेछ ।
- (६) बैठक समयमा आ-आफ्नो मोबाईल Silent Mode मा राख्नु पर्नेछ ।
- (७) बैठकका समयमा SIDE TALK वा विषयान्तर भई कुरा गर्न पाइने छैन र आफ्नो भनाई वा प्रस्ताव राख्नु पर्ने भएमा हाथ उठाई संकेत गर्नुपर्ने छ ।
- (८) नेपालको संविधान तथा प्रचलित कानूनको प्रतिकुल हुनेगरी प्रस्ताव राख्न पाइने छैन ।
- (९) कुनैपनि जातजाती, धर्म, संस्कृति र दल विशेषका आधारमा प्रतिकुल असर पर्ने गरी प्रस्ताव राख्न पाइने छैन ।
- (१०) बैठकको छलफलमा सदस्यले बोल्न पाउने अवधि अध्यक्षले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
- (११) बैठकमा एक सदस्य बोलिरहेको समयमा अर्को कुनै सदस्यले कुरा काट्न पाउने छैन ।
- (१२) बैठकको निर्णय परिपक्व नभएसम्म कुनैपनि पदाधिकारीहरूले निर्णय सार्वजनिक गर्न पाइने छैन ।
- (१३) स्वाजा स्वाने समय दिनको ०२:०० बजे हुनेछ ।

अक

निर्णय नं. १५

यस गाउँपालिकाको वडा नं. ५, चैनपुर र वडा नं. ३, को आलदमार जोड्ने भोलुगें पुल निर्माणको लागि चालु आर्थिक वर्षका लागि पारीत भएको योजना तथा कार्यक्रमको बजेट शिर्षक नं. २ को समपुरक शिर्षकबाट खर्च हुने गरी बोलपत्र प्रक्रिया मार्फत सो प्रक्रिया अगाडि बढाउने निर्णय गरियो ।

आजको कार्यपालिकाको बैठक साँझ ६:३० बजे समापन गरियो ।

A collection of handwritten signatures and initials in black ink, arranged in a loose, overlapping manner. Some signatures are more legible than others, while some appear to be initials or stylized marks. The word 'कर्ण' (Karn) is written in a larger, more distinct script towards the right side of the group.

राक्सिराङ्ग गाउँपालिका

स्वास्थ्य तथा सरसफाई विधायक, २०७५

प्रस्तावना:

स्थानीय वासिन्दाहरूको आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा गाउँ पालिकाको जिम्मेवारी प्रमुख रही आएको र सो को व्यवस्थापनमा स्पष्ट कानुनी व्यवस्था गरि कार्यसम्पादन गर्न वाञ्छनीय भएकोले, “नेपालको संविधान २०७२ को धारा २२१ अनुसार सोही संविधानको अनुसूची ८ को सूची नं. ९ र १० का अधिकारहरूलाई कार्यान्वयन गर्न” तथा “स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको गाउँ सभाले यो ऐन तर्जुमा गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (क) यस ऐनलाई “राक्सिराङ्ग गाउँपालिक स्वास्थ्य तथा सरसफाई सेवा ऐन, २०७५” भनिने छ
- (ख) गाउँ सभाबाट स्वकृत भई स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात लागु हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

- (क) “ऐन” भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७५ लाई सम्झनु पर्छ।
- (ख) “संघीय ऐन” भन्नाले स्वास्थ्य सम्बन्धी संघीय संसदले बनाएको ऐनलाई बुझ्नु पर्दछ।
- (ग) “कार्यपालिका” भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ।
- (घ) “सरकारी वा सामुदायिक” भन्नाले सरकारी तथा सामुदायिक स्वामित्वमा संचालन भएका स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनु पर्दछ।
- (ङ) “निजी” भन्नाले सेवाको सँगसँगै नाफाको समेत उद्देश्य राखी संचालन हुने स्वास्थ्य संस्था भनेर सम्झनु पर्दछ।
- (च) “ट्रष्ट वा लोककल्याणकारी” भन्नाले ट्रष्ट वा लोककल्याणकारी संस्थाहरूको माफत संचालन हुने स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनु पर्दछ।
- (छ) “व्यवस्थापन समिति” भन्नाले दफा ६ अन्तर्गत बनेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्दछ।
- (ज) “अनुगमन समिति” भन्नाले दफा ५ अनुसार गाउँपालिकामा गठित स्वास्थ्य सेवा तथा सरसफाई अनुगमन समितिलाई सम्झनु पर्दछ।
- (झ) “स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले सरकारी स्तरबाट संचालित अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी तथा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइलाई सम्झनु पर्दछ।
- (ञ) गाउँपालिका भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिका सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद: २

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

३. आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू : स्थानीय स्तरमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरू ३ प्रकारका हुनेछन् ।
- (क) सरकारी वा सामुदायिक: सरकारी तथा सामुदायिक स्वामित्वमा संचालन भएका अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य केन्द्र, आयुर्वेद तथा प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्र, सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, गाउँघर क्लिनिक, आयुर्वेद केन्द्रहरू सरकारी वा सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निकाय हुनेछन् ।
- (ख) निजी: निजी क्षेत्रद्वारा संचालित अस्पताल, नर्सिङ होम, पोलिक्लिनिक वा क्लिनिक, प्रयोगशाला, फार्मसीहरू निजी स्वास्थ्य सेवा प्रदायक निकाय हुनेछन् ।
- (ग) ट्रष्ट वा लोककल्याणकारी संस्थाहरूको अधिनस्थ: ट्रष्ट वा लोककल्याणकारी संस्थाहरू मार्फत संचालन हुने अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, घुम्ती क्लिनिक यस अन्तर्गत पर्दछ ।
४. स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिभाषा र आधारभूत मापदण्ड: स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिभाषा र आधारभूत मापदण्ड संघीय सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
५. स्वास्थ्य सेवा तथा सरसफाई अनुगमन समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार:
- (१) गाउँपालिका भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको रेखदेख र अनुगमन गर्न स्थानीय स्वास्थ्य सेवा तथा सरसफाई अनुगमन समितिको गठन गरिने छ । यस समितिको गठन यस प्रकार हुने छ:
- (क) स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने कार्यपालिका सदस्य - अध्यक्ष
- (ख) स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका विज्ञहरू मध्येबाट प्रत्येक दुई वर्षमा परिवर्तन हुने गरी कार्यपालिकाले तोकेको १ जना - सदस्य
- (ग) आमा समूह र स्वास्थ्य स्वयंसेविका सञ्जाल मध्येबाट कार्यपालिकाले तोकेको १ जना - सदस्य
- (घ) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष मध्ये प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी कार्यपालिकाले तोकेका १ जना - सदस्य
- (ङ) स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव
- (२) स्वास्थ्य सेवा तथा सरसफाई अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय अनुसार हुनेछ ।
- (क) आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई योजना तयार गर्ने ।
- (ख) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि अनुमति, स्वीकृति सम्बन्धमा गाउँपालिकालाई आवश्यक राय प्रदान गर्ने ।
- (ग) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिलाई सकृय एवं सजग बनाउने, आवश्यकता अनुसार निर्देशन दिने तथा कार्यसम्पादन सम्झौताका सूचकहरू तयार गर्ने
- (घ) स्वास्थ्य संस्थाहरूको लागि आवश्यक साधन स्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने ।
- (ङ) स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने गराउने ।
- (च) स्वास्थ्य विशेषज्ञहरू र स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूको सूची अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्ने ।

- (छ) स्वास्थ्य सेवाको पहुँच भन्दा बाहिर रहेका समुदायको पहिचान गरी सबैका लागि स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित हुने प्रवन्ध गर्ने ।
- (ज) गाउँ कार्यपालिकालाई स्वास्थ्य तथा सरसफाइ क्षेत्रमा आवश्यक सल्लाह र सुझाव दिने ।
- (झ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

६. स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समिति गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) सामुदायिक अस्पताल तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र वा स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिम सदस्य रहने गरी हरेक संस्थाको छुट्टाछुट्टै स्वास्थ्य संस्थाव्यवस्थापन समिति गठन गरिने छ ।

(क) सम्बन्धित वडाध्यक्ष वा वडाध्यक्षले तोकेको वडा सदस्य	अध्यक्ष
(ख) स्वास्थ्य क्षेत्रमा क्रियाशिल मध्ये वडा समितिबाट मनोनित महिला १ जना	सदस्य
(घ) स्वास्थ्य संस्था नजिकको उच्चतम विद्यालयको प्रधानाध्यापक	सदस्य
(ङ) सम्बन्धित वडाको वडा सचिव	सदस्य
(च) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको प्रमुख	सदस्य सचिव

(२) स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन समितिका काम कर्तव्य र अधिकार निम्नानुसार हुनेछन् :

- (क) आफ्नो स्वास्थ्य संस्थाको वार्षिक योजना बनाई सम्बन्धित वडा समिति माफत गाउँपालिकामा पेश गर्ने ।
- (ख) व्यवस्थापन समितिको नियमित बैठक गर्ने, स्वास्थ्य संस्थामा परेको समस्याहरूको समाधानमा आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (ग) वार्षिक समिक्षा, सामाजिक परीक्षण जस्ता मूल्याङ्कनका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- (घ) सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारीको प्रभावकारी परिचालनको लागि सहजिकरण गर्ने ।
- (ङ) स्वास्थ्य घुम्ति शिविरहरू राख्न सम्बन्धित निकायहरूमा समन्वय गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (च) केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रम तथा अभियानहरूलाई सफल पार्न आवश्यक कार्य गर्ने ।

७. बैंक खाता संचालन: हरेक स्वास्थ्य संस्थाले बैंक खाता खोल्न सक्ने छ ।

(१) स्वास्थ्य संस्थाको बैंक खाता व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष र सदस्य सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट संचालन हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको लेखा व्यवस्थापन र लेखा परीक्षण गाउँपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद: ३

स्वास्थ्य संस्था स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड

८. अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन मापदण्ड

(१) अस्पताल : गाउँपालिका आफैले तोकिएको मापदण्डमा १५ शैयासम्म क्षमताको अस्पताल संचालन गर्न सक्नेछ । यस्तो अस्पताल संचालन गर्न गाउँपालिकाले अस्पताल संचालन नियमावली तय गरी संचालन गर्न सक्नेछ ।

(२) स्वास्थ्य चौकी : गाउँपालिकाले प्रत्येक वडामा अर्थात् जनसंख्याको अनुपातमा कम्तिमा ढाँचा पूर्वाधार पुरा गरी क्रमशः स्वास्थ्य चौकी संचालन गर्नुपर्नेछ :

(क) जनशक्ति: स्वास्थ्य सहायक (हेल्थ असिस्टेण्ट) १ जना, अहेव २ जना, अनमी २ जना, आवश्यकता अनुसार सहायक कर्मचारीहरू

(ख) भवन/कोठा: प्रशासन कक्ष, औषधी भण्डारण तथा वितरण कक्ष, प्राथमिक उपचार कक्ष, विरामी जाँच कक्ष, ल्याव उपकरण कक्ष, परिवार नियोजन कक्ष जस्ता न्यूनतम सुविधा सहितको भवन

(ग) उपकरण: प्राथमिक उपचारका आधारभूत उपकरण, Freezing Machine, Stethoscope, विरामी शैया, रेफ्रिजेरेटर, अटो क्लेभ, वि.पि. सेट आदि ।

(घ) औषधि: संघिय सरकार वा प्रादेशिक सरकारले तोकेका आधारभूत औषधिहरू

(ङ) सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ: गाउँपालिकाले सबै वडामा स्वास्थ्य चौकी स्थापना गर्न नसकेको अवस्थामा स्वास्थ्य चौकी नभएको वडाहरूमा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइ स्थापना गर्नुपर्ने छ ।

(३) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र जडिबुटी, प्राकृतिक चिकित्सा, योगा ध्यान लगायतका निरोघात्मक एवं उपचारात्मक चिकित्सा सेवा को प्रवर्द्धनका लागि समुदाय वा टुट्टहरूसँगको साझेदारीमा वा गाउँपालिका आफैले कम्तीमा एउटा आयुर्वेद तथा प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

९. निजी क्षेत्रले अस्पताल संचालन गर्न सक्ने ।

(१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निजी क्षेत्र तथा टुट्ट वा लोककल्याणकारी संस्थाद्वारा अस्पताल संचालन गर्न चाहेमा १५ शैया सम्मको संचालन अनुमती गाउँपालिकाले दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अस्पताल संचालन गर्न चाहने निकायले अनुमतीको लागि तोकिएको ढाँचामा गाउँपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) स्वास्थ्य सेवा तथा सरसफाई अनुगमन समितिले प्राप्त निवेदन उपर छलफल तथा आवश्यक अनुगमन गरी तोकिएको मापदण्ड पुरा गरेमा अस्पताल संचालनको स्वीकृती प्रदान गर्न सक्नेगरी आशय पत्र प्रदान गर्न गाउँकार्यपालिकालाई सिफारिस गर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) को आधारमा गाउँ कार्यपालिकाले २ महिना भित्र तोकिएको मापदण्ड पुरा गरेमा अस्पताल संचालनको स्वीकृती प्रदान गर्न सकिने प्रकारको आशय पत्र प्रदान गर्नेछ ।

(५) तोकिएको समयसीमा भित्र यसै ऐन बमोजिम तोकिएको पूर्वाधार तयार गरी स्वीकृतीका लागि गाउँ कार्यपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको निवेदन उपर आवश्यक अनुगमन गरी तोकिएको मापदण्ड पुरा गरेको ठहर भएमा अस्पताल संचालनको अनुमती प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(७) आशयपत्रमा उल्लेख गरिएको समयसिमा भित्र तोकिएको मापदण्ड पुरा गरेको नपाईएमा स्वीकृति प्रदान नगर्न सकिनेछ ।

१०. अस्पताल संचालन गर्न आवश्यक मापदण्ड: गाउँपालिकाको स्वीकृतीमा संचालन हुने अस्पतालहरूले देहाय अनुसारको मापदण्ड पुरा गर्नुपर्नेछ ।

(१) जनशक्ति: कम्तिमा २ जना एमबिविएस डाक्टर, कम्तिमा ४ जना स्टाफ नर्स, कम्तिमा एक जना ल्याव टेक्निसियन र आवश्यक मात्रामा सहायक र सहयोगी स्वास्थ्यकर्मी

(२) भवन तथा कोठा: दर्ता चलानी, बहिरंग सेवा, इमर्जेन्सी कक्ष, प्रयोगशाला, भर्ना भएका विरामी राख्ने क्याविन, नर्सिङ कक्ष, प्रशासन कक्ष, पार्किङ, विरामी जाँचकक्ष

(३) उपकरण र पूर्वाधार: सडक नेटवर्कले जोडिएको, एम्बुलेन्स सेवाको उपलब्धता, विरामी राख्ने बेड र लाइफ सपोर्ट सिस्टम, २४ घण्टा विद्युत र खानेपानी सेवा भएको, अग्निजनको व्यवस्था, चिकित्साजन्य फोहर व्यवस्थापनको प्रणाली भएको हुनुपर्ने ।

११. पोलिक्लिनिक संचालनको अनुमती:

(१) गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कुनै व्यक्ति वा संस्थाले पालिक्लिनिक संचालन गर्न चाहेमा तोकिएको मापदण्ड पुरा गरी स्वीकृती लिनु पर्नेछ ।

१२. प्रयोगशाला वा ल्याबोरेटोरी संचालन: व्यक्ति वा कुनै संस्थाले प्रयोगशाला वा ल्याबोरेटोरी संचालन गर्न चाहेमा देहाय बमोजिमको विवरण सहित गाउँपालिकाबाट स्वीकृती लिनु पर्नेछ ।

(१) संचालकको विवरण र नागरिकताको प्रमाणपत्र

(२) प्रयोगशाला वा ल्याबोरेटोरी संचालन गर्ने स्थान, घरधनी र संचालकबीचको घरभाडा सम्बन्धी संझौता पत्र

(३) रेडियोलोजी वा प्याथोलोजी विषयमा न्यूनतम ३ वर्ष अध्ययन गरेको व्यक्तिको प्रमाणपत्र र काम गर्न इच्छुक भएको पत्र

(४) ल्याबमा उपलब्ध हुने परीक्षणको प्रकार

(५) ल्याबमा प्रयोग हुने न्यूनतम उपकरणहरूको विवरण

(६) प्रस्तावित लागत

१३. फार्मसी संचालनको अनुमती

(१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र फार्मसी संचालन गर्न चाहेमा गाउँपालिकाबाट अनुमती लिनु पर्नेछ ।

(२) आधारभूत फार्मसी शिक्षा प्राप्त व्यक्ति सञ्चालक रहने गरी फार्मसी सञ्चालन गर्ने स्थान, विक्री वितरण गर्ने औषधीका प्रकारहरू र प्राथमिक उपचार सेवाको विवरण आवेदनमा खुलाउनु पर्ने ।

(३) फार्मसी सञ्चालनमा रहने मुख्य सञ्चालक र सहायक कर्मचारीहरूको विवरणहरू शैक्षिक प्रमाण पत्र, नागरिकता र हालको बसोबास ठेगाना प्रमाण भएको कागजात र वडा कार्यालयको सिफारिस साथ आवेदन पेश गर्नुपर्ने ।

(४) प्राप्त विवरण सहितको आवेदन बमोजिम फार्मसी संचालनको अनुमती दिन सक्नेछ ।

१४. मापदण्ड पुरा नगरेमा सजाय हुने:

(१) स्वास्थ्य संस्था, प्रयोगशाला, फार्मसी जस्ता स्वास्थ्य सेवा संचालनको स्वीकृती लिदा तोकिएको मापदण्ड पुरा नभएको तर भक्त्याएर विवरण दिएको वा अस्थायी रूपमा मापदण्ड पुरा गरेको पाइएमा अनुगमन समितिले गरी सचेत गराउने, जरिवाना गराउने तथा स्वीकृती खारेजीको लागि गाउँपालिकामा सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(२) प्रयोगशालामा तालिम प्राप्त ल्याब टेक्निसियन बाहेकका व्यक्तिले रगत, दिशापिसाव, खकार लगायतको परिक्षणमा संलग्न भएको पाइएमा त्यस्तो प्रयोगशाला बन्द गराउन सक्ने, सञ्चालकलाई कालोसूचीमा राखी सो को आम जनतालाई जानकारी दिइने ।

(२) फार्मसीको हकमा दर्तावाला सञ्चालक र सहयोगी बाहेक अरूले औषधी बेचेको पाइएमा सचेत गराउने, जरिवाना तिराउने देखि अनुमति खारेज गर्न सकिने ।

१५. सहूलियत र छुटको व्यवस्था गर्नुपर्ने: निजी लगानी र टुष्ट मार्फत सञ्चालनमा आएका स्वास्थ्य संस्थाहरूले स्वास्थ्य परिक्षणका क्रममा लाग्ने शुल्क गाउँपालिकाको सिफारिसमा निश्चित प्रतिशत सेवाग्राहीहरूका लागि छुट वा मिनाहा दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद: ४

स्वास्थ्यकर्मी तथा स्वास्थ्य स्वयंसेवा सम्बन्धी व्यवस्था

१६. स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्थापन: गाउँपालिका भित्रका सामुदायीक स्वास्थ्य संस्थाहरू मार्फत आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि ४ प्रकारका स्वास्थ्यकर्मीहरू रहने छन् :

- (१) स्थायी: नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समायोजन भई आउने स्वास्थ्यकर्मीहरू
- (२) करार: स्थानीय माग र विशिष्टताका आधारमा गाउँपालिका मार्फत करार सेवामा भर्ना गरिएका स्वास्थ्यकर्मीहरू
- (३) अभ्यासकर्ता (OJT): स्थानीय स्तरमा खुलेका स्वास्थ्य अध्ययन संस्थानमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू एवं गाउँपालिकाको आंशिक वा पूर्ण छात्रवृत्तिमा अन्यत्र गई स्वास्थ्य शिक्षा अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरूलाई स्थायी स्वास्थ्यकर्मीको निगरानीमा काम गर्ने गरी अभ्यासकर्ता स्वास्थ्यकर्मीको रूपमा गाउँपालिकाले भर्ना गर्न सक्ने छ । यस्ता अभ्यासकर्तालाई वढीमा १ वर्षको लागि भर्ना गर्न सकिने छ ।

- (४) स्वास्थ्य अभियानकर्ता र स्वयंसेविका

१७. अभियानकर्ता/स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको व्यवस्था: स्वास्थ्य सेवालाई घरघरको पहुँचमा पुर्‍याउन र जनचेतना फैलाउन गाउँ पालिकाले पुरुष स्वास्थ्य अभियानकर्ता र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

- (१) महिला स्वयंसेविका र पुरुष अभियानकर्ताहरू नियुक्तिका लागि २१ वर्ष पुरा भई ४० वर्ष ननाघेको, शैक्षिक योग्यता न्युनतम १० कक्षा अध्ययन गरेको सम्बन्धित वडाको विवाहित नागरिक हुनुपर्ने छ ।
- (२) एउटा वडामा अधिकतम संख्या १० हुने गरी औसत प्रति ३०० जनसंख्याको लागि १ जना महिला स्वयंसेविका र १ जना पुरुष अभियानकर्ताको सिफारिस वडा समितिले गाउँपालिका समक्ष गर्नसक्ने छ ।
- (३) प्रत्येक स्वयंसेविका र अभियानकर्ताहरूले आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी ७ दिनको तालिम प्राप्त गरेको हुनुपर्नेछ । गाउँपालिका र स्वास्थ्य संस्थाहरूले आवश्यकता अनुसार तालिम अभिमुखीकरण प्रदान गर्नेछ ।
- (४) यसभन्दा पहिले देखि नै कार्यरत महिला स्वयंसेविकाहरू मध्ये निरक्षर र ५० वर्ष उमेर पुगेकालाई प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गरि बिदाइ गरिने छ र नयाँ नियुक्त गर्दा कमिमा १० कक्षा उत्तिर्णलाई मात्र नियुक्ति दिइने छ ।

१८. स्वास्थ्यकर्मीको सेवा सुविधा:

- (१) स्थायी स्वास्थ्यकर्मी: नेपाल सरकारले तोकेको स्केल बमोजिमको तलब, भत्ता र स्थानीय गाउँ कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको अन्य सेवा सुविधा

- (२) करार स्वास्थ्यकर्मी: दुई पक्षबीचको समझदारीमा भएको करार सम्झौता बमोजिमको सेवा सुविधा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- (३) अभ्यासकर्ता स्वास्थ्यकर्मी : निर्वाह भत्ताको रूपमा सम्बन्धित तहका स्वास्थ्यकर्मीले पाउने मासिक तलब स्केलको आधा रकमसम्म उपलब्ध गराउन सकिने छ ।
- (४) अभियानकर्ता /स्वयंसेविका : पोशाक, वार्षिक रूपमा सञ्चार खर्च, स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यकता परेको वखत काममा खटाइएमा सो दिनको पारिश्रमिक, स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी अभियानमा खटाईएको समयमा दिइने पारिश्रमिक जस्ता सुविधाहरू उपलब्ध गराउन सकिनेछ
१९. स्वास्थ्यकर्मीको दरवन्दी निर्धारण र नियुक्ति: सामुदायीक वा सरकारी स्वामित्वका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक स्वास्थ्यकर्मीको दरवन्दी गाउँकार्यपालिकाले निर्धारण गर्ने छ ।
- (१) दरवन्दी अनुसारका पदहरूमा नेपाल सरकारबाट समायोजन भई आएका स्थायी स्वास्थ्यकर्मीहरू रहने छन् । समायोजनमा नआएका कर्मचारीहरूको हकमा गाउँपालिकाले करारमा स्वास्थ्यकर्मी नियुक्ति गर्न सक्ने छ ।
- (२) स्वास्थ्य संस्थामा कायम भएको रिक्त दरवन्दी पदमा करार नियुक्ति गर्नु पर्ने भएमा करार नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिमको छनोट समितिबाट हुनेछ :
(क) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने कार्यपालिकाको सदस्य	- संयोजक
(ख) गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
(ग) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	- सदस्य सचिव
- (३) छनोट समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ र छनोट कार्यलाई सहज बनाउन विषय विज्ञलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
२०. कर्मचारी सरूवा:
- (१) स्थायी स्वास्थ्यकर्मीको हकमा निजले कुनै एक स्वास्थ्य संस्थामा अधिकतम ५ वर्ष सेवा गरे पश्चात अर्को स्वास्थ्य संस्थामा सरूवा हुन सक्नेछ । विशेष परिस्थिती बाहेक न्यूनतम ३ वर्ष सेवा नपुगी अन्य स्वास्थ्य संस्थामा सरूवा गरिने छैन
- (२) विशेष अवस्थामा बाहेक न्यूनतम ३ वर्ष एकै स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्थायी कर्मचारीले अर्को स्वास्थ्य संस्थामा सरूवा हुन चाहेमा गाउँपालिकामा सरूवाका लागि निवेदन दिन सक्नेछन् । यसरी प्राप्त निवेदनका आधारमा गाउँपालिकाले स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाको सिफारीसमा आफ्नो क्षेत्रभित्रका कुनै पनि स्वास्थ्य संस्थामा सरूवा गर्न सक्नेछ ।
- (३) विशेष अवस्था भन्नाले निज सो संस्थामा रहन नसक्ने, विषयगत दरवन्दी आवश्यक नरहेको, स्वास्थ्य समस्या, पतिपत्नी सँगै रही सेवा गर्न पाउने अवस्था वा अन्य चित्तबुझ्दो कारण समेत बुझिने छ ।
२१. कार्यसम्पादन सम्झौता गर्नुपर्ने: स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन देहाय अनुसार कार्यसम्पादन करार सम्झौताको प्रकृया अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।
- (१) गाउँपालिका अध्यक्षको रोहवरमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखा हेर्ने अधिकृतसँग, उक्त अधिकृतले स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरूसँग र प्रमुखले अन्य कर्मचारीहरूसँग कार्य सम्पादन सम्झौता गर्नुपर्ने छ ।

(२) कार्य सम्पादन सम्झौता १ वर्षको हुने छ । कार्यसम्पादन सम्झौता अनुसार काम भए नभएको मूल्यांकन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आर्थिक वर्षको अन्त्यमा तयार गरी कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्ने छ ।

(३) वार्षिक कार्यसम्पादन सम्झौताका सूचकहरू निर्धारण गर्ने कार्य स्वास्थ्य तथा सरसफाई अनुगमन समितिले तयार पारी गाउँकार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

२२. कार्य सम्पादन मूल्यांकन तथा सजाय र पुरस्कार

(१) कार्यसम्पादन सम्झौता भएका कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन क्षमताको आधारमा मूल्याङ्कन गरी कार्यसम्पादनमा राम्रो नतिजा हासिल गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने र कमजोर नतिजा हासिल गर्ने कर्मचारीलाई कार्यसम्पादन सुधारोन्मुख कारवाही गर्नुपर्नेछ ।

(२) कार्यसम्पादन सम्झौताको मूल्याङ्कन, पुरस्कार र सजाय गाउँकार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद: ५

औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण सम्बन्धी व्यवस्था

२३. वार्षिक खरिद योजना बनाउनु पर्ने:

(१) आफ्नो क्षेत्रभित्र वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान र खरिद गर्न वार्षिक खरिद योजना बनाई स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

(२) वार्षिक खरिद योजना स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाको सहयोगमा खरिद एकाईले तयार गर्नेछ ।

२४. औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरण खरिद

(१) औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिदका लागि गाउँपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाको समन्वयमा भण्डार शाखाले प्रक्रिया अधि बढाउने छ ।

(२) औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको खरिद कार्यमा सार्वजनिक खरिद ऐन र विषयगत स्थानीय कानूनहरूको प्रावधान अनुसार गर्नुपर्ने छ ।

(३) औषधि र उपकरणको उपभोग प्रविष्टि संभावित म्याद गुज्रने मिति आदि ख्याल गरी सामान्यतः चौमासिक रूपमा वार्षिक मागको ४० प्रतिशत नबढाईकन गर्नुपर्नेछ । तर यस व्यवस्थाले वार्षिक रूपमा एकमुष्ट खरिद गर्न बाधा पुग्ने छैन ।

(४) गाउँपालिकाले खरिद गरेको उपकरण र औषधीको कुल परिमाण र मूल्य खरिद मितिको १ हप्ताभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ ।

२५. औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको भण्डारण

(१) खरिद गरिएको औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको सुरक्षित भण्डारणको व्यवस्था गाउँपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले मिलाउने छ ।

(२) सम्बन्धित सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थाले गाउँपालिकाबाट प्राप्त गरेको उपकरण र औषधी तथा औषधी वितरण सम्बन्धी विस्तृत विवरण चौमासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने र सम्बन्धित वडा समिति मार्फत गाउँपालिकामा बुझाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ६

स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर, सामाजिक सुरक्षा अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

२६. स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर तोक्न सक्ने

- (१) गाउँपालिकाले स्थानीयस्तरमा सञ्चालित चिकित्साजन्य उत्पादन र स्वास्थ्य सेवाहरूको समसामयिक न्यूनतम मूल्य र गुणस्तर निर्धारण गर्न सक्नेछ। स्थानीय स्वास्थ्य सेवा अनुगमन समिति मार्फत निर्धारित गुणस्तर र मूल्य भए नभएको अनुगमन गरि सो अनुरूप कार्य गराउन निर्देशन दिने छ।

२७. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन

- (१) गाउँपालिकाले राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीति अनुसार स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न आवश्यक सहजिकरण, जनचेतनाका कार्यक्रम तथा अभियानहरू संचालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ।
- (२) आवश्यकतानुसार अन्य सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरू निमाण गरि संचालन तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।

२८. सरसफाई र स्वच्छताका लागि अनुगमन तथा नियमन

- (१) स्वस्थ खानेपानी र खाद्यपदार्थको गुणस्तर एवं वायु तथा ध्वनी प्रदुषण नियन्त्रण गर्न स्वास्थ्य तथा सरसफाई अनुगमन समितिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने छ।
- (२) प्रदुषण बढाउने उद्योग, संस्थान वा व्यक्तिलाई सो सम्बन्धी सचेत गराउन र सो बाट पर्न जाने हानी नोक्सानीको क्षतिपूर्ति गराउन सिफारिस गर्न सक्ने छ।
- (३) सिफारिस बमोजिम स्थानीय कार्यपालिकाले दण्ड, जरिवाना तथा अन्य कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ।

परिच्छेद ७

महामारी रोगथाम, फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

२९. रोग तथा रोगीहरूको अभिलेख राख्नु पर्ने

- (१) स्थानीय स्तरमा कुनै नागरिकलाई सुरूवा रोग लागेमा सो को जानकारी २४ घण्टा भित्र नजिकको सामुदायीक स्वास्थ्य संस्था वा स्वयंसेविकालाई टिपोट गराउनु पर्नेछ।
- (२) कसैलाई नसर्ने रोग लागेमा सो को जानकारी ५ दिन भित्र नजिकको सामुदायीक स्वास्थ्य संस्था वा स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई टिपोट गराउनु पर्नेछ।
- (३) टिपोट गराइएका रोगीहरूको विवरण सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरूले मासिक रूपमा वडा समिति र गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सूचना प्रणालीमा दाखिला गराउनु पर्नेछ।

३०. महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न अभियान संचालन गर्नुपर्ने

- (१) स्थानीय स्तरमा रोगको महामारी फैलिएमा गाउँपालिकाले सोको प्रभाव क्षेत्र निक्यौल गरी विद्यालयहरू वन्द गर्न, अस्थायी रूपमा वस्ती खाली गर्न वा अन्यत्रका सर्वसाधारणलाई भ्रमणमा प्रतिबन्ध समेत लगाउन सक्नेछ ।
- (२) यस्तो परिस्थितिमा महामारीबाट थप क्षती हुन नदिन आवश्यक शर्तकता अपनाउने, आवश्यक जनशक्ति परिचालन गर्ने र थप जनशक्तिको लागि छिमेकी स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारमा अनुरोध गरी प्रभावकारी परिचालन गर्नुपर्नेछ ।

३१. सुर्ती, मदिरा तथा सुर्तीजन्य पदार्थको नियमन

- (१) सुर्ती तथा मदिराजन्य पदार्थ विक्री वितरणको लागि गाउँपालिकाबाट छुट्टै अनुमती लिनु पर्नेछ
- (२) क्रमशः खाद्य पदार्थ विक्री गर्ने पसलमा सुर्ती तथा मदिराजन्य पदार्थ विक्री वितरण गर्न बन्देज लगाइने छ
- (३) सुर्ती, मदिरा र लागू पदार्थजन्य वस्तुको विक्री वितरण र प्रयोगमा नियन्त्रण गर्न निषेधित र खुल्ला क्षेत्रहरू तोक्न सक्नेछ । विद्यालय, सरकारी कार्यालय, हाटवजार जस्ता क्षेत्रहरूको निश्चित दुरी भित्र धुम्रपान र मदिरापान निषेध गर्नेछ ।
- (४) खाद्य पदार्थसँगै सुर्ती तथा मदिराजन्य पदार्थ विक्री वितरण गरेमा, निषेधित क्षेत्रमा धुम्रपान र मदिरा सेवन गरेमा स्थानीय प्रशासनको सहयोगमा गाउँपालिकाले कारवाही गर्न सक्नेछ ।

३२. सरसफाइ सम्बन्धि कार्यक्रम तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन

- (१) गाउँपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले व्यक्तिगत, घरेलु तथा सामुदायिक सरसफाईका मापदण्ड तयार गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिना भित्र कार्यपालिका बैठकबाट अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।
- (२) यसरी अनुमोदन भएको मापदण्डलाई वडा कार्यालय र स्वास्थ्य संस्थाले पुरुष अभियानकर्ता र महिला स्वयंसेविकाहरू परिचालन गरि सवै घरपरिवारसम्म वितरण गर्नेछन् ।
- (३) घर निर्माण गर्दा शौचालयको फोहर व्यवस्थापन गर्ने विधि र घरेलु फोहर बिसर्जन गर्ने स्थानको अनिवार्य व्यवस्था भएको हुनुपर्ने छ ।
- (४) एक परिवारको शौचालय, ढल र फोहरमैला व्यवस्थित नभएको कारण अर्को परिवारमा हानी नोक्सानी पर्न गएमा सो को क्षतिपूर्ति हानी पुर्याउने परिवारले तिर्नुपर्ने छ ।
- (५) शहरी तथा अर्ध शहरी क्षेत्रमा निस्कासित फोहरमैला पुनप्रयोग गरि कम्पोष्ट मल बनाइएको अवस्थामा गाउँ कार्यपालिकाले प्रोत्साहन रकम प्रदान गर्न सक्ने छ ।

३३. प्राईभेट मेडिकल कलेज, अध्ययन संस्थान र ठूला अस्पताल सञ्चालनका लागि सिफारिस
१. राष्ट्रिय र प्रादेशिक मापदण्ड अनुरूप निजीस्तरमा मेडिकल कलेज तथा स्वास्थ्य अध्ययन संस्थान, अस्पताल तथा निदान केन्द्र स्थापनाका लागि सम्बन्धित वडा र गाउँपालिकाबाट सिफारिस लिनुपर्ने छ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको सिफारिस लिँदा वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गरी स्थानीय स्तरमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनिकरणका लागि कार्यक्रम र बजेट प्रस्ताव गरिएको हुनुपर्नेछ
- (३) सिफारिसका लागि गाउँपालिका आर्थिक ऐनले तोके बमोजिमको राजश्व दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ
३४. राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक अभियानलाई सघाउ पुऱ्याउनु पर्नेः
- स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड पुरा गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारले संचालन गरेको अभियानलाई गाउँपालिका स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले समन्वय गर्ने छ।
३५. आमा समूह, धामी भक्ती वात्यस्तै प्रकारका अन्य सेवाको अभिलेख अद्यावधिक गरी तिनीहरूको क्रियाकलापलाई स्वास्थ्य तथा सरसफाई शाखाले अनुगमन र नियमन गर्नेछ।
३६. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कार्यरत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी संस्थाहरूले आफ्नो प्रगति विवरण त्रैमासिक रूपमा गाउँपालिका समक्ष बुझाउनु पर्नेछ।
३७. गाउँपालिकाले आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई सेवा प्रदान गर्नका लागि अन्य सरकारी निकाय, निजी व्यवसायी, सामाजिक संघ/संस्था, ट्रष्ट र व्यक्तिहरूसँग विभिन्न कार्यहरूका लागि साभेदारी गर्न सक्ने छ र तिनीहरूबाट औषधी, उपकरण, विशेषज्ञ सीपहरूको सहायता प्राप्त गर्न सक्नेछ।
३८. पुनरावेदनः तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेशउपर कानून बमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ।
३९. नियम बनाउने अधिकारः
- (१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।
- (२) यस ऐनको कार्यान्वयनको लागि गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गर्न सक्नेछ
४०. संक्रमणकालीन व्यवस्थाः यस ऐनले तोकिए बमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउँदासम्म गाउँ कार्यपालिकाले गर्न सक्नेछ।
४१. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकारः यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा-अडकाउ परेमा गाउँ पालिकाले त्यस्तो बाधा अडकाउ हटाउन आदेश जारी सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ। तर यस्तो आदेश गाउँ कार्यपालिकाले ६ महिनाभित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वतः निष्कृय हुनेछ।
४२. खारेजी र बचाउः
- (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।
- (३) संविधानसँग बाझिएको यस ऐनका दफा तथा उपदफाहरू बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ।

राक्सिराङ्ग गाउँपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक, २०७५

प्रमाणिकरण मिति:

प्रस्तावना : राक्सिराङ्ग गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्नका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि कानून बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २२१ को उपधारा (१) को अधिकार प्रयोग गरी हतुवागढी गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम “गाउँ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

- (क) “अध्यक्ष” भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्झनुपर्दछ ।
- (ख) “कोष” भन्नाले दफा १२ बमोजिमको विपद् व्यवस्थापन कोष सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “विपद्” भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “गैरप्राकृतिक विपद्” भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतङ्क, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फलू, प्यान्डामिक फलू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी, हवाई, सडक, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्याँस, रसायन वा विकिरण चुहावट, ग्याँस विस्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदूषण, वन विनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैरप्राकृतिक कारणले उत्पन्न विपद् सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “प्राकृतिक विपद्” भन्नाले हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो तथा भू-स्खलन, डुबान, खडेरी, आँधी, हुरी बतास, शीतलहर, तातो हावाको लहर, चट्याङ्ग, भूकम्प, ज्वालामुखी बिस्फोट, डढेलो, आगलागी वा यस्तै अन्य प्राकृतिक कारणले उत्पन्न जुनसुकै विपद् सम्झनु पर्छ ।

- (च) "जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा १६ बमोजिम यस जिल्लामा गठन भएको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।
- (छ) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।
- (ज) "प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा १४ बमोजिम प्रदेश नं. ३ मा गठन भएको प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।
- (झ) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) "राष्ट्रिय कार्यकारी समिति" भन्नाले संघीय ऐनको दफा ६ बमोजिमको कार्यकारी समिति सम्झनु पर्छ ।
- (ट) "राष्ट्रिय परिषद्" भन्नाले संघीय ऐनको दफा ३ बमोजिमको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद् सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) "राष्ट्रिय प्राधिकरण" भन्नाले संघीय ऐनको दफा १० बमोजिम गठन भएको राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण सम्झनु पर्छ ।
- (ड) "विपद् खोज तथा उद्धार समूह" भन्नाले विपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रियाशील वा विपद् व्यवस्थापनको लागि परिचालन गर्न तयार गरिएको विशिष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूह सम्झनु पर्छ र सो शब्दले तालिम प्राप्त मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउँछ ।
- (ढ) "विपद् जोखिम न्यूनीकरण" भन्नाले विपद्पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम वा विपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिमलाई कम गर्ने सम्बन्धी कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (ण) "विपद् पुनर्लाभ" भन्नाले विपद्को घटनापछि गरिने पुनर्निर्माण एवम् पुनर्स्थापनासँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (त) "विपद् प्रतिकार्य" भन्नाले विपद्को घटना घटनासाथ तत्कालै गरिने खोज, उद्धार एवम् राहतसँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाउँछ ।
- (थ) "विपद् व्यवस्थापन" भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलाप सम्झनु पर्छ। सो शब्दले विपद् संवेदनशीलतालाई मध्यनजर गरि गरिने सम्पूर्ण नियमित, आकस्मिक एव विकासोन्मुख कार्य समेत लाई जनाउँछ ।
- (द) "व्यावसायिक प्रतिष्ठान" भन्नाले उद्योग, कलकारखाना, सिनेमा घर, सपिङ्ग मल, बहुउद्देश्यीय व्यापारिक भवन जस्ता व्यावसायिक प्रतिष्ठान सम्झनु पर्छ ।
- (ध) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिमको गाउँ विपद् व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

- (न) “संघीय ऐन” भन्नाले नेपाल सरकारको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्छ ।
- (प) “संघीय मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकारको विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरी तोकिएको मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
- (फ) “सार्वजनिक संस्था” भन्नाले सरकारी निकाय, सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संस्था, प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका सङ्गठित संस्था वा सबै प्रकारका स्वास्थ्य तथा शैक्षिक संस्था सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद - २

गाउँ विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

३. गाउँ विपद् व्यवस्थापन समिति: (१) गाउँपालिका भित्रको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न एक गाउँ विपद् व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) गाउँपालिका अध्यक्ष	संयोजक
(ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	सदस्य
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(घ) विषयगत समितिका संयोजकहरु	सदस्य
(ङ) प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सदस्य
(च) सामाजिक विकास शाखा प्रमुख	सदस्य
(छ) पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख	सदस्य
(ज) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र भित्र रहेका संघीय सुरक्षा निकायका प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
(झ) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र भित्र रहेका प्रदेश प्रहरी कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
(ञ) राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका गाउँपालिकास्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि	सदस्य
(ट) नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका स्थानीय प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
(ठ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धी मान्यताप्राप्त संस्थाको गाउँ तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
(ड) गैरसरकारी संस्था महासंघकाका स्थानीय प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
(ढ) नेपाल पत्रकार महासंघको स्थानीय प्रतिनिधि (१ जना)	सदस्य
(ण) विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरि तोकिएको शाखा प्रमुख	सदस्य+सचिव

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि क्रम संख्या (अ), (ट), (ठ), (ड), (ढ) र (ण) का सदस्यहरू उपलब्ध नभएको अवस्थामा पनि समिति गठन गर्न असर पर्ने छैन ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको समितिले संघीय ऐनको दफा १७ बमोजिमको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको रूपमा समेत काम गर्नेछ ।

४.

समितिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्था: (१) संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा समितिको बैठक बस्नेछ ।

(२) समितिको सदस्य-सचिवले समितिको बैठक बस्ने मिति, समय र स्थान तोकी बैठकमा छलफल हुने विषयसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबीस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(३) समितिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि समितिको बैठक तत्काल बोलाउन आवश्यक भएमा अध्यक्षले जुनसुकै बेलापनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा अध्यक्ष र घटीमा १ जना सदस्य सहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्नेछ ।

(५) समितिको बैठक संयोजकको अध्यक्षतामा बस्नेछ ।

(६) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिनेछ ।

(७) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विशलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(८) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(९) समितिको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गरी राख्नेछ ।

५.

समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय परिषद्बाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम् राष्ट्रिय कार्यकारी समिति र प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरूप हुने गरी गाउँ विपद् व्यवस्थापन नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कार्यपालिका समक्ष पेश गर्ने,

(ख) गाउँबाट स्वीकृत नीति तथा योजनाको अधीनमा रही विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभ सम्बन्धी एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति, योजना तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी लागू गर्ने, गराउने,

(ग) गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्ताव तयार गर्ने, गराउने,

(घ) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास गर्ने, गराउने,

(ङ) गाउँपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिने व्यवस्था मिलाउने,

(च) विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि संस्थागत संयन्त्र स्वतः परिचालित हुने गरी आवश्यक कार्यविधि तथा मापदण्ड तर्जुमा गरी लागू गर्ने, गराउने,

(छ) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा संघीय तथा प्रादेशिक कानूनको अधिनमा रहि सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी लगायत सबै निकाय तथा संस्थाले निर्वाह गर्नु पर्ने भूमिका निर्धारण गर्ने तथा त्यस्ता संस्था वा निकायलाई आफ्नो नीति, योजना र कार्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषय समावेश गर्न लगाउने,

- (ज) विपद्को समयमा स्थानीय आमसञ्चारका माध्यमहरुको भूमिका सम्बन्धी आवश्यक मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (झ) सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित सबै पक्षको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,
- (ञ) भौतिक संरचना निर्माण गर्दा प्रचलित भवनसंहिता लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्डको पालना गराउने,
- (ट) स्थानीय सार्वजनिक पूर्वाधार सम्बन्धी संरचनाको विपद् जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने,
- (ठ) नदी किनार, बगर, पहिरो जान सक्ने भिरालो जमिन र डुबान हुने क्षेत्र वा विपद् जोखिमको सम्भावना भएका असुरक्षित क्षेत्रमा बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गराउन उपयुक्त स्थानको खोजी कार्यमा सहयोग गर्ने तथा सुरक्षित स्थानमा बसोबास सम्बन्धी सचेतना जगाउने,
- (ड) विपद्बाट स्थानीय स्तरमा निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रबाट भइरहेको सेवा प्रवाहमा अवरोध आइपरेमा सोको पुनःसञ्चालनका लागि सेवा निरन्तरताको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने ।
- (ढ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउन, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुन वडा तथा समुदायस्तरमा समावेशी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने,
- (ण) विद्यालय तहको शैक्षिक पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी विषय समावेश गर्न पहल गर्ने,
- (त) विपद् प्रतिकार्यका लागि नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,
- (थ) विपद्को समयमा प्रयोग गर्न सकिने गरी वारुणयन्त्र लगायतका अन्य उपकरणहरू तयारी हालतमा राख्न लगाउने,
- (द) स्थानीय स्तरमा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने,
- (ध) गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा पूर्वचेतावनी प्रणालीको विकास र सञ्चालन गर्ने, गराउने,
- (न) विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल उद्धार तथा राहतको व्यवस्था मिलाउने,
- (प) विपद्मा परी हराएका, बिग्रेका वा नष्ट भएका कागजातको यकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने,
- (फ) विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरण गर्ने, गराउने,
- (ब) विपद्को समयमा जोखिममा रहेको समूह विशेषगरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना शैक्षिक हिंसा, बेचविखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (भ) विपद् प्रभावितहरूको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागितामा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा आर्थिक क्रियाकलापको पुनर्स्थापना, रोजगारीका अवसरको सृजना तथा जीवनयापनका लागि आय आर्जन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, गराउने,
- (म) विपद्को जोखिममा रहेका महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, दलित, सीमान्तकृत वर्ग तथा समुदाय, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि विशेष योजना तथा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (य) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले प्रचलित ऐन बमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गर्ने,
- (र) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्यकारी समिति, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने, गराउने,

- (ल) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, विभाग तथा अन्य निकायसँग सहकार्य गर्ने, वडा स्तरीय समिति संग समन्वय गर्ने, आवश्यकता अनुसार निर्देशन गर्ने
- (व) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा गाउँसभाले तोकेका अन्य कार्य गर्ने, गराउने,
- (श) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा संघीय तथा प्रादेशिक कानूनको प्रतिकूल नहुने गरी गाउँ कार्यपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने, गराउने,
- (ष) विभिन्न संघसंस्था, व्यक्तिबाट प्राप्त हुने राहत तथा पुनर्निर्माण र पुनर्लाभका विषयवस्तुलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले तोकेको स्थान र मापदण्ड अनुसार गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद - ३

वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

६. वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति: (१) गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा एक वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) वडा अध्यक्ष	(संयोजक)
(ख) वडा सदस्यहरू	(सदस्य)
(ग) वडा भित्र रहेका विषयगत शाखा र ईकाई कार्यालय प्रमुखहरू	(सदस्य)
(घ) वडा भित्र रहेका सुरक्षा निकायका प्रमुखहरू	(सदस्य)
(ङ) राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका वडास्थित प्रमुख वा प्रतिनिधि	(सदस्य)
(च) स्थानीय रेडक्रस,	(सदस्य)
(छ) गैरसरकारी तथा सामुदायमा आधारित संघसंस्था तथा युवा क्लवबाट संयोजकले तोकेबमोजिम न्यूनतम २ महिला सहित ४ जना	(सदस्य)
(ज) वडा सचिव	(सदस्य सचिव)

(३) उपदफा १२० बमोजिमको समितिको बैठक सो समितिको संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(४) समितिको सदस्य-सचिवले समितिको बैठक बस्ने मिति, समय र स्थान तोकी बैठकमा छलफल हुने विषयसूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबीस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनु पर्नेछ ।

(५) समितिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

(६) उपदफा (४) र (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सो समितिको बैठक तत्काल बोलाउन आवश्यक भएमा संयोजकले जुनसुकै बेलापनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा संयोजक र घटीमा १ जना सदस्य सहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्नेछ ।

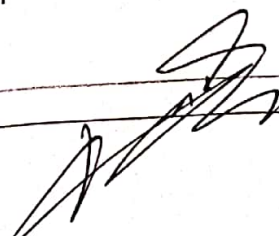
(७) समितिको बैठकको अध्यक्षता सो समितिको संयोजकले गर्नेछ ।

(८) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिनेछ ।

(९) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(१०) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(११) समितिको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गरी राख्नेछ ।

वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) वडा भित्र विपद् प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभ सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि गाउँ विपद् व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गर्ने तथा सो समितिबाट स्वीकृत नीति तथा योजना अनुरूपका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन, अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने,
- (ख) वडामा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम व्यावस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने, सुरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,
- (ग) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा वडाको संस्थागत क्षमता विकास गर्ने,
- (घ) विपद् व्यवस्थापन योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ङ) समुदायमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्ने समूहहरूको गठन तथा त्यस्ता समूहहरूलाई परिचालन गर्ने गराउने,
- (च) वडा सदस्यहरू, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाउने,
- (छ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउने, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि तयारी अवस्थामा राख्ने,
- (ज) विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि समन्वय गर्ने,
- (झ) आपत्कालीन नमूना अभ्यास गर्ने, गराउने,
- (ञ) विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरणमा गाउँ विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने,
- (ट) विपद्को समयमा जोखिममा रहेका समूह विशेषगरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, बेचविखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (ठ) गाउँ विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद - ४

सुरक्षा निकाय तथा अन्य निकायको परिचालन

८. **सुरक्षा निकायको परिचालन तथा सहयोग र समन्वय:** (१) गाउँकार्यपालिकाले विपद् व्यवस्थापनको काममा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले परिचालन गरेका संघीय तथा प्रादेशिक सुरक्षा निकायहरूलाई सहयोग र समन्वय गर्नेछ ।

(२) सुरक्षा निकायले विपद्को समयमा खोज तथा उद्धार कार्यका लागि गाउँकार्यपालिकासँग आवश्यक सामग्री माग गरेको अवस्थामा गाउँपालिकामा उपलब्ध भएसम्म त्यस्तो सामग्री तत्काल उपलब्ध गराईनेछ ।

(३) विपद् प्रतिकार्यका लागि गाउँपालिकाले आफूसँग रहने नगर प्रहरीलाई परिचालन गर्नेछ ।

९. वारुणयन्त्र तथा अन्य सेवा प्रदायक निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) वारुणयन्त्र, एम्बुलेन्स तथा त्यस्तै अन्य सेवा प्रदायकले आपत्कालीन खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन समितिले दिएको निर्देशनको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(२) आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्दा समितिको आदेश बमोजिम कुनै पनि स्थानमा प्रवेश गर्ने तथा जुनसुकै व्यक्ति वा संस्थाको साधन र स्रोत उपयोग गर्ने अधिकार वारुणयन्त्र सेवा प्रदायकलाई हुनेछ ।

१०. सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व: (१) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा गाउँपालिका भित्रका सबै सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यावसायिक केन्द्रमा विपद्का घटना हुन नदिन विपद् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपत्कालीन निकास लगायत तोकिए बमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्ने,
- (ख) तथाङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण समेतका सम्पूर्ण कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने,
- (ग) आफ्ना कर्मचारी तथा कामदारलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा आधारभूत अभिमुखीकरण गर्ने गराउने,
- (घ) विपद् व्यवस्थापन कार्यमा उपयोग हुने स्रोत साधनलाई तयारी हालतमा राख्ने,
- (ङ) आफ्ना भवन लगायत अन्य संरचना आपत्कालीन प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा आदेशानुसार उपलब्ध गराउने,
- (च) सम्बन्धित अधिकारीको सुपरिवेक्षणमा उद्धार तथा राहत वितरण कार्यमा सहयोग पुर्याउने,
- (छ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण संयन्त्रको व्यवस्था गरी तयारी अवस्थामा राख्ने,
- (ज) फोहोरमैला तथा प्रदूषणको यथोचित व्यवस्थापन गरी यसबाट वातावरण र जनजीवनमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अपनाउने,
- (झ) विपद्को घटना घटेमा तत्काल नजिकको सुरक्षा निकाय र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई खबर गर्ने ।

(२) गाउँपालिकाभित्रका सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी योजनाको अधीनमा रही विपद् व्यवस्थापन योजनाको तर्जुमा गरी अनिवार्य रूपमा लागू गर्नु पर्नेछ ।

११. विपद् व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नुपर्ने : गाउँपालिकाभित्रका सरकारी कार्यालय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय सङ्घ संस्था, समुदाय, स्वयंसेवक, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र तथा व्यक्तिले विपद् व्यवस्थापन कार्यमा गाउँपालिकालाई देहाय बमोजिम सहयोग गर्नु पर्नेछ:-

- (क) , दफा १० बमोजिमको कार्यमा सहयोग पुर्याउने,
- (ख) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने,
- (ग) क्षमता विकास, आपत्कालीन नमूना अभ्यास तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रममा सहयोग गर्ने तथा भाग लिने,
- (घ) खोज, उद्धार तथा राहत वितरण सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने।

परिच्छेद - ५

विपद् व्यवस्थापन कोष सम्बन्धी व्यवस्था

१२. विपद् व्यवस्थापन कोष : (१) विपद् व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकामा छुट्टै एक आकस्मिक कोष रहनेछ ।

(२) कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरू रहने छन्:-

- (क) गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटबाट विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने गरी स्वीकृत रकम,
- (ख) प्रदेश सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम,

- (ग) नेपाल सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम,
 - (घ) स्वदेशी कुनै सङ्घ संस्था वा व्यक्तिबाट दान, दातव्य वा उपहार स्वरूप प्राप्त रकम,
 - (ङ) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम।
- (३) विपद् व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकाको कानून बमोजिम विशेष शुल्क वा दस्तुर संकलन गर्न सक्ने छ।
- (४) कोषको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ।
- (५) कोषको रकम विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कामका लागि प्रयोग गरिनेछ।
- (६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कोषको रकम नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गरिने छैन।
- (७) कोषको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट हुनेछ।
- (८) समितिले कोषको वार्षिक आय व्ययको प्रतिवदेन तयार गरी कार्यपालिका मार्फत गाउँसभा समक्ष पेश गर्नेछ।

परिच्छेद - ६ कसूर तथा सजाय

१३. **कसूर र सजाय :** कसैले विपद्को घटना घट्न सक्ने गरी लापरवाही गरेमा वा त्यस्तो घटना घटाउन प्रत्यक्ष संलग्न भएमा वा घटना घटेको अवस्थामा नाजायज फाईदा लिने गरी वा आफुलाई मात्र फाईदा पुग्ने किसिमको कुनै काम गरेमा वा यस सम्बन्धमा संघीय कानून बमोजिम कसुरजन्य मानिने कुनै काम गरेमा तत् सम्बन्धी कारवाही प्रचलित संघीय कानून बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद - ७ विविध

१४. **विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणाको पालना र समन्वय :** (१) नेपाल सरकारले गाउँपालिकाभित्रको कुनै ठाउँमा गम्भीर प्रकृतिको विपद् उत्पन्न भएबाट विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरी प्रचलित कानून बमोजिम कुनै काम गर्न गराउन आदेश दिएमा सोको पालना गर्नु गराउनु गाउँपालिकाको कर्तव्य हुनेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्रमा नेपाल सरकारले प्रचलित कानून बमोजिम कुनै काम गर्न गराउन गाउँपालिका भित्रको कुनै व्यक्ति, संस्था वा अधिकारीलाई आदेश दिएमा सोको पालना गर्न गराउनमा गाउँपालिकाले आवश्यक समन्वय गर्नेछ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्र सम्बन्धी सूचनाको प्रसारणमा गाउँपालिकाले सहयोग र समन्वय गर्नेछ।
१५. **नेपाल सरकारको स्वीकृतीमा मात्र प्रवेश गर्नुपर्ने :** (१) विपद्बाट असर परेको कुनै क्षेत्रमा विदेशी नागरिक वा संस्थाले प्रवेश गर्नु परेमा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको छैन भनि गाउँ कार्यपालिकाले सोधखोज गर्न सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम सोधखोज गर्दा त्यस्तो नागरिक वा संस्थाले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको नदेखिएकोमा निजको प्रवेशलाई रोक लगाई तत् सम्बन्धी सूचना नेपाल सरकारलाई उपलब्ध गराईनेछ।
१६. **मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वय :** (१) गाउँपालिकाभित्र उत्पन्न विपद्को अवस्थालाई तत्काल सामना गर्न आन्तरिक स्रोत र साधनबाट नभ्याउने भएमा मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वयका लागि जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ।

(२) विपद्बाट उत्पन्न स्थिति नियन्त्रण गर्ने क्रममा नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय तथा अन्य सहयोग लिई परिचालन गरेको अवस्थामा नेपाल सरकारको निर्देशनमा रहि तत् सम्बन्धी कार्यमा सहयोग र समन्वय गरिनेछ ।

(३) छिमेकी स्थानीय तहमा कुनै विपद् उत्पन्न भई सो व्यवस्थापनका लागि छिमेकी स्थानीय तहले सोझै, जिल्ला समन्वय समिति वा प्रदेश सरकार मार्फत अनुरोध गरेमा उपलब्ध भएसम्मको सहयोग पुर्याउनु गाउँ कार्यपालिकाको दायित्व हुनेछ ।

१७. तत्काल खरिद तथा निर्माण र प्रयोग गर्न सकिने : (१) विशेष परिस्थिति परी विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको विपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका लागि तत्कालै राहत सामग्री खरिद वा निर्माण कार्य गर्न आवश्यक भएमा सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रचलित कानूनमा रहेको विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाले खरिद वा निर्माण कार्य गर्न सकिनेछ ।

(२) विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको विपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका लागि गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य संघ संस्था र व्यक्तिको चल, अचल सम्पत्ति तथा सवारी साधन उपयोग गर्न आवश्यक भएमा सोको अभिलेख राखी तोकिएको अवधिभरको लागि अस्थायी तवरले प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

(३) विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल राहत उपलब्ध गराउन गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य संघ संस्था र व्यक्तिको खाद्यान्न, लताकपडा, औषधी वा अन्य वस्तु आवश्यक भएमा सोको अभिलेख राखी सहयोग प्राप्त गरि वितरण गर्न सकिनेछ ।

(४) गाउँपालिकाले उपदफा (२) बमोजिम कुनै सम्पत्ति अस्थायी रूपमा प्राप्त गरेमा वा उपदफा (३) बमोजिम कुनै वस्तु वितरण गरेमा त्यस्तो सम्पत्ति प्रयोग वा वस्तु उपयोग बापत प्रचलित दर अनुसारको रकम सम्बन्धित कार्यालय, संस्था वा व्यक्तिलाई दिनेछ ।

१८. राहतको न्यूनतम मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था : (१) विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले उपलब्ध गराउने राहतको अतिरिक्त गाउँपालिकाले आन्तरिक स्रोतबाट आवश्यकता अनुसार थप राहत उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गाउँपालिकाले विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई राहत उपलब्ध गराउँदा मापदण्ड बनाई सोको आधारमा उपलब्ध गराउनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको राहतको मापदण्डमा अन्य विषयको अतिरिक्त देहायका विषय समावेश भएको हुनु पर्नेछ:-

- (क) विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिलाई अस्थायी आश्रयस्थलमा राख्दा उपलब्ध गराउनु पर्ने आवास, खाद्यान्न, खानेपानी, स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी,
- (ख) विपद्बाट मृत्यु हुनेको परिवार तथा सम्पत्तिको क्षति हुने व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने न्यूनतम राहत सम्बन्धी,
- (ग) महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आवश्यकता संवोधनका लागि विशेष राहत प्याकेजहरु (जस्तै डिग्रीटी किट र चिल्ड्रेन किट) महिलाहरूको लागि सुरक्षित महिलामैत्री व्यवस्थापन,
- (घ) व्यक्तिगत गोपनीयता तथा सुरक्षा सम्बन्धी,
- (ङ) न्यूनतम राहत बाहेक स्वरोजगार तथा रोजगारी व्यवस्थापनका माध्यमबाट पीडितको जीविकोपार्जन सम्बन्धी,
- (च) गैरसरकारी वा व्यक्तिगत रूपमा दिइने राहतको वितरण सम्बन्धी,
- (छ) एकद्वार प्रणाली अनुरूप राहत वितरण गर्ने सम्बन्धी,
- (ज) राहतसँग सम्बन्धित अन्य उपयुक्त विषय ।

१९. **विपद्मा परी हराएका वा नष्ट भएका कागजात सम्बन्धमा** : विपद्मा परी हराई फेला पर्न नसकेका तथा आंशिक वा पूर्ण रूपमा क्षति भएका गाउँपालिकाका महत्वपूर्ण कागजातहरूको प्रमाणीकरण तथा प्रतिलिपि उपलब्ध गराउने सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानूनले तोके बमोजिम हुनेछ ।
२०. **निर्देशन दिन सक्ने** : समितिले यस ऐनको अधीनमा रही विपद् व्यवस्थापनका लागि कुनै व्यक्ति वा निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु सम्बन्धित व्यक्ति वा निकायको कर्तव्य हुनेछ ।
२१. **उपसमिति गठन गर्न सक्ने** (१) समितिले आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने उपसमितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि उपसमिति गठन गर्दाका बखत तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
२२. **अभिलेख राख्नु पर्ने** : (१) विपद्को समयमा राहत उपलब्ध गराउने व्यक्ति, निकाय वा संस्थाको नाम, र उपलब्ध गराईको राहत तथा सोको परिमाण सहितको विवरणको अभिलेख राख्ने व्यवस्था समितिले मिलाउनुपर्ने छ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरण राख्दा विपद्मा परेका महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, विपद्का कारणले स्थानान्तरण भएका घरपरिवार लगायतको संख्या एकिन हुने विवरण र उनीहरूलाई उपलब्ध गराइएको राहात स्पष्टरूपमा राख्नुपर्ने छ ।
२३. **पुरस्कार दिन सक्ने** : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा विशेष योगदान पुऱ्याउने उत्कृष्ट व्यक्ति वा संस्थालाई प्रोत्साहन स्वरूप समितिको सिफारिसमा गाउँ कार्यपालिकाले सम्मान तथा पुरस्कार दिन सक्नेछ ।
२४. **वार्षिक प्रतिवेदन** : (१) समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिका मार्फत गाउँसभा, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको वार्षिक प्रतिवेदन सार्वजनिक रूपमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।
२५. **प्रशासनिक खर्च व्यवस्थापन** : समितिको बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी लगायतका कार्यसँग सम्बन्धित न्युनतम प्रशासनिक खर्च गाउँ कार्यपालिकाले व्यवस्था गर्नेछ ।
२६. **अधिकार प्रत्यायोजन** : यो ऐन तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम समितिलाई प्राप्त अधिकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार समितिको संयोजक तथा तोकिएको पदाधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
२७. **नियम बनाउने अधिकार** : गाउँ कार्यपालिकाले यो ऐन कार्यान्वयनका लागि आवश्यक नियम तथा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।

राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाबाट कर तथा गैरकर राजस्व लगाउने र उठाउने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधायक, २०७५

सम्बत २०७५ सालको ऐन नं.

प्रस्तावना: राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको समग्र विकासको लागि राक्सिराङ्ग गाउँपालिका क्षेत्रभित्र राजस्व लगाउने तथा उठाउने सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न बान्छनीय भएकोले,

राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको गाउँसभाले नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा (१) बमोजिम यो कानून बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस कानूनको नाम “राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी कानून, २०७५” रहेको छ ।

(२) यो कानून राक्सिराङ्ग गाउँपालिका भर लागु हुनेछ र यस कानून बमोजिम कर वा राजस्व बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्ति जहाँसुकै रहे बसेको भए पनि निजको हकमा समेत लागु हुनेछ ।

(३) यो कानून तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कानूनमा,-

(क) “कम्पनी” भन्नाले प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम स्थापना भएको कम्पनी सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम स्थापित संगठित संस्थालाई समेत जनाउँदछ ।

(ख) “कर” भन्नाले परिच्छेद ४ बमोजिम लागेको वा लाग्ने कर सम्झनु पर्दछ ।

(ग) “राजस्व शाखा” भन्नाले स्थानीय सरकारले दफा ६ बमोजिम कृयाशिल हुने शाखा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले राजस्व शाखाको पदमा काम गर्ने जिम्मेवारी सुम्पेको वा राजस्व शाखाको प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने स्थानीय सरकारको राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ ।

(घ) “कर एकाई” भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकामा राजस्व सम्बन्धी काम, कारवाही र निर्णय गर्ने राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको विभाग, महाशाखा, शाखा वा सो प्रयोजनका लागि तोकिएको कार्यालयको रूपमा रहेको स्थानीय सरकार अन्तर्गतको संगठन संरचना सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “करदाता” भन्नाले कर तिर्नु पर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले कर अधिकतले कुनै करको विवरण बुझाउन सूचना दिएको वा अरु कुनै कारवाही प्रक्रिया शुरू गरेको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(च) “कर निर्धारण” भन्नाले कर निर्धारण सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुनः कर निर्धारण र अतिरिक्त कर निर्धारणलाई समेत जनाउँछ ।

(छ) “गैरकर राजस्व” भन्नाले परिच्छेद-१४ बमोजिम लाग्ने वा लागेको गैरकर राजस्व सम्झनु पर्छ ।

(ज) “परिवार” भन्नाले प्राकृतिक व्यक्तिको पति, पत्नी र अंश छुट्टिए वा नछुट्टिएका नावालिंग सन्तान सम्झनु पर्छ ।

(झ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्ने कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

(ञ) “फर्म” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको वा दर्ता नभएको जुनसुकै फर्म सम्झनु पर्छ ।

(ट) “व्यक्ति” भन्नाले कर तिर्नुपर्ने दायित्व भएको जुनसुकै व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(ठ) “सभा” भन्नाले राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको गाउँ सभा सम्झनु पर्छ ।

(ड) “स्थानीय सरकार” भन्नाले स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार प्रयोग गर्ने राक्सिराङ्ग गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ढ) “संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनु पर्छ ।

(ण) "संघीय कानून" भन्नाले प्रचलित नेपाल कानून, न्यायीक निकायका नियमावली तथा प्रचलित कार्यविधि कानून र प्रतिपादीत नजिर सिद्धान्त समेतलाई जनाउनेछ ।

३. व्याख्या : यो कानूनमा परिभाषा गरिएको विषय वस्तुहरु यहि कानून अनुसार र अरूमा प्रचलित कानून व्याख्या सम्बन्धी संघीय ऐन, तथा दफा ४ बमोजिमका सिद्धान्तका आधारमा गरिनेछ ।

परिच्छेद-२

राजस्व सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त

४. कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी सामान्य सिद्धान्त : (१) कर राजस्व देहायको सिद्धान्तलाई आधार लिई लगाईनेछ :-

- (क) कर तिर्न सक्ने क्षमताका आधारमा ।
- (ख) कर प्रणाली समानता र न्यायमा आधारित रहने गरी ।
- (ग) सरल, पारदर्शी र मितव्ययी हुने गरेर ।
- (घ) नागरिकलाई सुविधा हुने किसिमबाट ।
- (ङ) स्वेच्छिक रूपमा कर तिर्न प्रेरित हुने वातावरण सृजना गरेर ।
- (च) करको आधार, करको दर र कर तिर्ने अवधी निश्चित गरेर ।
- (छ) पश्चातदर्शी असर नपर्ने गरेर ।

परिच्छेद-३

कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

५. कर प्रशासन : (१) नेपालको संविधानको व्यवस्था अनुरूप आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको कर तथा गैरकरको प्रशासन राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कर प्रशासन व्यवसायिक, दुरुस्त र प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार कर एकाई रहन सक्नेछन् ।

६. कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था : (१) स्थानीय सरकारबाट स्वीकृत दरवन्दी अनुसारका विभिन्न तहका कर्मचारी कर एकाईमा रहन सक्नेछन् ।

(२) कर एकाईमा स्थानीय सरकारले प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृत दरवन्दीका आधारमा एक वा सो भन्दा बढी तहका कर्मचारीलाई कर सहायक तथा सहयोगीहरूलाई काममा लगाउन सक्नेछ ।

७. राजश्वशाखाको काम, कर्तव्य र अधिकार : यस कानूनमा अन्यत्र उल्लेख भएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त कर शाखाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) करदाता दर्ता गर्ने ।
- (ख) करदाताबाट विवरण प्राप्त गर्ने ।
- (ग) कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्ने ।
- (घ) कर, शुल्क, दस्तुर जस्ता राजश्वसंकलन गर्ने ।
- (ङ) कर तथा गैर कर राजस्व चुहावट रोक्न आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (च) करदाता मैत्री वातावरण बनाउन उपयुक्त र आवश्यक कार्य गर्ने ।
- (छ) कर सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- (ज) कर कानून र कर प्रशासनका क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने विषयमा राक्सिराङ्ग गाउँपालिकालाई सुझाव दिने
- (झ) राजस्वको प्रक्षेपण गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने ।
- (ञ) करदाताका खातापाता र हरहिसाब दुरुस्त राख्न लगाउने ।
- (ट) कर सम्बन्धी अभिलेख दुरुस्त राख्ने ।
- (ठ) कर सम्बन्धी अन्य काम गर्ने ।

८. अधिकार प्रत्यायोजन : (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सविधान र यस कानून बमोजिम आफूमा रहेको कर तथा राजस्व उठाउने अधिकार राजश्व शाखा/बडा सचिव तथा अन्य कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

९. प्रत्यायोजित अधिकार र जिम्मेवारी : (१) दफा ८ बमोजिम प्रत्यायोजन गरिएको अधिकारको जिम्मेवारी अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने अधिकारीमा निहित रहनेछ ।

(२) दफा ८ बमोजिम प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्नेले सो अधिकारको प्रयोग गर्दा अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने प्रति उत्तरदायी रही प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

कर राजस्व सम्बन्धी व्यवस्था

१०. सम्पत्ति कर : (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र रहेको सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकेको घरको मूल्याङ्कित रकमको आधारमा सम्पत्ति कर लगाउने र उठाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सम्पत्ति कर लगाउने भनी तोकेको घर बाहेकका अन्य जग्गा भएमा दफा १४ बमोजिम भूमिकर (मालपोत) लगाउनु र असुल उपर गर्नुपर्नेछ ।

(३) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको घर जग्गाको अभिलेख प्रत्येक वर्ष दुरुस्त मिलाई राख्नु पर्नेछ ।

(४) सम्पत्ति कर निर्धारणका लागि सम्पत्ति मूल्याङ्कन देहाय बमोजिम गरिनेछ :

(क) घरको वनौट (कच्ची वा पक्की)

(ख) घर जग्गासँग सडक वा बाटो जोडिएको वा नजोडिएको र जोडिएको भए पक्की, कच्ची वा गोरेटो जस्तो बाटो प्रकृति र राजमार्ग, मुख्य सडक वा सहायक सडकसँगको दुरी ।

(ग) घरजग्गाको व्यापारिक वा आवासीय उपयोगको अवस्था ।

(घ) सम्पत्ति मूल्याङ्कन गर्दा अनुसूची १ बमोजिम हासकट्टी गरी खुद सम्पत्ति कायम गरिनेछ ।

(ङ) खण्ड (घ) बमोजिम कायम भएको खुद सम्पत्तिमा सात प्रतिशत मर्मत संभार खर्च कट्टी गर्न दिइनेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम घर जग्गा मूल्याङ्कन गर्न देहायको घर जग्गा मूल्याङ्कन समिति गठन गर्न सक्नेछ :

(क) स्थानीय सरकारले तोकेको इन्जिनियर वा प्राविधिक - संयोजक

(ख) स्थानीय सरकारले तोकेको घरजग्गा सम्बन्धी विज्ञ एक जना - सदस्य

(ग) राजश्व शाखाको प्रमुख - सदस्य सचिव

(६) घर जग्गा मूल्याङ्कन समितिले स्थानीय तहको कुनै पदाधिकारी वा अधिकृत वा अन्य कुनै विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(७) घर जग्गा मूल्याङ्कन समितिले प्रत्येक २ वर्षमा घर जग्गा मूल्याङ्कनका आधार र दररेटको सुझाव सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(८) घर जग्गा मूल्याङ्कन समितिले बैठकको कार्यविधि आफै निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(९) सम्पत्ति करको प्रयोजनको लागि सम्पत्तिको स्वामित्व देहायको व्यक्तिमा रहेको मानिनेछ

(क) आर्थिक वर्षको पहिलो दिन जु सम्पत्ति जसको स्वामित्वमा रहेको छ सो सम्पत्ति सोही व्यक्तिको नाममा ।

(ख) कुनै सम्पत्ति एकभन्दा बढी व्यक्तिहरूको संयुक्त स्वामित्वमा रहेकोमा स्वामित्व स्पष्ट भएकोमा सोही अनुसार र अन्यथा सबैको वरावर हक ।

(१०) करदाताले प्रत्येक वर्ष स्वयं कर निर्धारण गरी आश्विन मसान्त भित्र राक्सिराङ्ग गाउँपालिकामा विवरण पेश गर्नुपर्नेछ ।

(११) यस दफा बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(१२) नाबालकको नाममा रहेको सम्पत्तिमा लाग्ने सम्पत्ति कर दाखिला गर्ने दायित्व निजको संरक्षक वा सम्बन्धी व्यक्तिको हुनेछ ।

११. घर बहाल कर : (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र बहालमा लगाएको घरको आकार, प्रकार, बनौट र चर्चेको जग्गा (प्लिनथ एरिया) को आधारमा घर बहाल आय रकमको दश प्रतिशतका दरले घर बहाल कर लगाई असुल उपर गर्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि घर भन्नाले भवन, गोदाम, टहरा, छप्पर (सेड), कारखाना र यस्तै पक्की वा कच्चा संरचना सम्भन्धु पर्छ ।

(२) घर बहालमा लगाउने व्यक्ति घर बहाल गरेको करदाता हुनेछ । कम्पनी वा संस्था मार्फत घर बनाई घर बहालमा दिएको हकमा उक्त कम्पनी वा संस्था घर बहाल गरेको करदाता हुनेछ ।

(३) घर बहालमा दिँदा प्रत्येक घरघर्नीले सम्झौता गरी त्यस्तो सम्झौताको प्रति वा सम्झौतामा संशोधन गरिएमा सोको विवरण सो कार्य भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र कर एकाइमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै कार्यालय, कम्पनी, फर्म, एजेन्सी, परामर्शदाता वा जुनसुकै प्रकारको संगठित संस्थाले घर बहालमा लिएकोमा बहाल भुक्तानी गर्दा अग्रिम कर कट्टी गरी घरघर्नीका तर्फबाट कर एकाइमा घर बहाल कर बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) वमोजिम अग्रिम कर कट्टी गरी दाखिला गर्नु पर्ने घर बहाल कर कर कट्टी भएको मितिले १५ दिनभित्र दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(६) घर बहालको प्रयोजनको लागि स्थानीय सरकारले न्यूनतम मासिक घर बहाल रकम निर्धारण गरी लागु गर्न सक्नेछ ।

(७) न्यूनतम मासिक घर बहाल रकम निर्धारण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था निर्देशिकामा उल्लेख भए वमोजिम हुनेछ ।

(८) घर बहालमा दिने घरघर्नीले घर बहाल गरेको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको भाद्र मसान्त भित्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

(९) यस दफा वमोजिम दाखिला गर्नु पर्ने कर प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र पेश गर्नुपर्नेछ ।

(१०) एक आर्थिक वर्षको घर बहाल कर एकमुष्ट अग्रिम रूपमा श्रावण महिना भित्र दाखिला गर्ने घरघर्नीलाई घर बहाल करमा दश प्रतिशत छुट दिइनेछ ।

१२. घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) गाउँपालिका सक्षम नभए सम्म वा मालपोत तथा नापी कार्यालय स्थानीय तहमा नआए सम्मको लागी ३ नम्वर प्रदेश सरकारको अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यावन्त गर्न वनेको विधेयक २०७५ को दफा २ मा व्यवस्था भए वमोजिम घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सेवा शुल्क र रोक्का शुल्क असुल उपर गरिनेछ ।

(३) राक्सिराङ्ग गाउँपालिका क्षेत्र भित्र घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गरी गराई स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिले घर, जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।

(४) घर, जग्गा वा घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क स्वामित्व हस्तान्तरण गर्दाको समयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क प्रत्येक कारोवारको लिखतमा उल्लेख भएको थैली वा सो प्रयोजनको लागि निर्धारण गरिएको न्यूनतम रकम वमोजिम त्यस्तो घर, जग्गा वा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन गर्ने कार्यालयबाट असुल उपर गरिनेछ ।

(६) रजिष्ट्रेशन शुल्क थैली रकम वा सो प्रयोजनको लागि तोकिएको रकम मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकमको १० एक प्रतिशत हुनेछ ।

(७) घर, जग्गा वा घरजग्गा स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्ति महिला नागरिक भएमा उपदफा (६) वमोजिम लाग्ने शुल्कमा २५ प्रतिशत रकम छुट हुनेछ ।

(८) संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा सरकारी निकायलाई रजिष्ट्रेशन शुल्क लाग्ने छैन ।

(९) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित गर्दाको अवस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको दरमा पुँजीगत लाभकर असुल गरी तोकेको राजस्व खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

(१०) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएपनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको निर्णयबमोजिम गाउँपालिकाबाट निणय सम्म यस दफा बमोजिमको शुल्क असुल गरिने छैन ।

१३. सवारी साधन कर तथा पटके सवारी कर: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले सवारी साधन कर लगाउन सक्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि "सवारी साधन" भन्नाले इन्धन वा यान्त्रिक शक्तिबाट सडकमा चल्ने जुनसुकै प्रकारको सवारी साधन सम्भन्तु पर्दछ र सो शब्दले यात्रु वा माल सामान बोक्ने चार पाँगे, तीनपाँगे वा दुईपाँगे सवारी साधन समेत लाई सम्भन्तु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सवारी साधन कर लगाउँदा सवारी साधनको प्रकृति र क्षमताका आधारमा समान प्रकृतिका सवारी साधनलाई समान दर कायम हुने गरी लगाइने छ ।

(३) यस दफा बमोजिम लगाईएको सवारी साधन करको दर प्रदेशमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ बमोजिम सवारी साधन धनीले यस दफा बमोजिमको कर प्रदेश कर कार्यालय वा एकाइमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) प्रत्येक वर्षको आश्विन मसान्तमा सवारी साधनधनीले यस दफा बमोजिम कर दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(६) गाउँपालिकाले आफुले निर्माण गरेको मोटर वाटोहरू सवारी साधनले प्रयोग गरे वापत आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गरिए अनुसार पटके सवारी कर लगाइ उसुल उपर गर्न सकिने छ ।

१४. भूमिकर (मालपोत): राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले भूमिकर (मालपोत) लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम सम्पत्ति कर लाग्ने घर र जग्गा बाहेकको अन्य जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लाग्नेछ र त्यस्तो जग्गाको जग्गाधनीले भूमिकर (मालपोत) तिर्नु पर्नेछ ।

(३) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार र कुटनीतिक नियोगको नाममा भएका जग्गामा भूमिकर (मालपोत) लाग्ने छैन ।

(४) प्राकृतिक प्रकोपको अवस्था वा अन्य गम्भीर परिस्थितिमा स्थानीय सरकारले आधार र कारण खोली त्यसबाट प्रभावित सबैले समान सुविधा पाउने गरी भूमिकर (मालपोत) मा छुट वा मिनाहा दिने निर्णय गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम छुट दिने निर्णय भएकोमा सो निर्णय भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र त्यसको सूचना गाउँसभाको बैठक चलेको भए गाउँसभामा पेश गर्नु पर्नेछ र बैठक नचलेको भए त्यसपछि वस्ने गाउँसभाको पहिलो बैठकले पारित गर्नु पर्नेछ ।

(६) स्थानीय सरकारले यस दफा बमोजिमको भूमिकर (मालपोत) आफैले उठाउन वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको कुनै कार्यालय मार्फत उठाउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(७) भूमिकर (मालपोत) प्रत्येक वर्षको आर्थिक वर्ष भित्र कर एकाई वा सम्बन्धित वडा कार्यालय वा स्थानीय सरकारले तोकेको कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(८) स्थानीय सरकारले प्राकृतिक प्रकोपको अवस्था वा विशेष परिस्थिति सिर्जना भएकोमा आधार र कारण खोली मकवानपुरगढी गाउँपालिकाभर वा त्यसको कुनै खास क्षेत्र तोकी सो क्षेत्रको जग्गाको भूमिकर बुझाउने म्याद वढाउन सक्नेछ । सो म्यादभित्र भूमिकर (मालपोत) बुझाएकोमा म्याद भित्र बुझाएको मानिनेछ र थप शुल्क लाग्ने छैन ।

१५. मनोरञ्जन कर: (१) स्थानीय सरकारले चलचित्र घर, भिडियो घर, साँस्कृतिक प्रदर्शन हल, कन्सर्ट जस्ता मनोरञ्जनस्थलमा देखाइने मनोरञ्जनका साधनमा मनोरञ्जन कर लगाई उठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको मनोरञ्जन कर तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ बमोजिम प्रदेश सरकारले लगाएको मनोरञ्जन कर मनोरञ्जन स्थलको संचालकले मनोरञ्जनको लागि टिकट विक्री गर्दाको अवस्थामा असुल गर्नेछ । यसरी असुल भएको मनोरञ्जन कर रकम मध्ये गाउँपालिकाले लगाएको सबै र प्रदेशले लगाएको मनोरञ्जन करको दुई प्रतिशत रकम गाउँपालिकाले संचित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बाँकी अठ्ठानव्ये प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

- (३) उपदफा (२) बमोजिम उपभोक्ताबाट असुल गरेको मनोरन्जन करको रकम असुल गरेको महिना भन्दा पछिको महिनाको २५ गते भित्र कर एकाइमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।
१६. विज्ञापन कर: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले सूचनापाटी (होर्डिङ बोर्ड) मा विज्ञापन कर लगाई असुल गर्न सक्नेछ ।
- (२) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम विज्ञापन कर शुल्क उठाउँदा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ बमोजिम प्रवेशले लगाएको विज्ञापन कर समेत उठाउनु पर्नेछ । यसरी असुल भएको विज्ञापन कर रकम मध्ये गाउँपालिकाले लगाएको सबै र प्रदेशले लगाएको विज्ञापन करको दुई प्रतिशत गाउँपालिकाको अर्चित कोषमा दाखिला गरी प्रदेशले लगाएको बाँकी अन्तानब्बे प्रतिशत रकम प्रदेश संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।
- (३) विज्ञापन कर विज्ञापन राख्न अनुमतिका लागि निवेदन दिनेबाट असुल गरिने छ ।
- (४) यस ऐन बमोजिम असुल गरेको मनोरन्जन करको रकम असुल गरेको महिना भन्दा पछिको महिनाको २५ गते भित्र कर एकाइमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।
- (५) यस दफा बमोजिमको विज्ञापन सामग्री राख्न राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।
- (६) उपदफा (५) बमोजिमको अनुमति पत्र दिँदा सर्वसाधारण जनताको हित सम्बन्धी अन्य कुराका अतिरिक्त विज्ञापन राख्न पाउने अवधि, नवीकरण गर्नु पर्ने समय, नवीकरण गर्दा लाग्ने शुल्क सौन्दर्य विगान नहुने कुरा, सामग्रीको भाषिक शुद्धता र शास्त्रीयता जस्ता शर्त किटान गरिएको हुनु पर्नेछ ।
- (७) कुनै कम्पनी, फर्म, एजेन्सी, संस्था वा व्यक्तिले अरू कसैले प्रायोजन गरेको सूचनापाटी (होर्डिङ बोर्ड) राखेमा यस दफा बमोजिम विज्ञापन कर सम्बन्धित प्रायोजकबाट असुल गरी राजस्व एकाई वा सो इकाइले तोकेको बैक खातामा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।
- (८) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा सरकारी संस्थाका जग्गा वा सम्पत्ति (पोल आदि) मा विज्ञापन सामग्री राखेमा कर उठाउनु अघि कर एकाइले सो निकायसँग समन्वय गरी कर असुल गर्नुपर्नेछ ।
- (९) व्यापारिक वा व्यवसायिक प्रयोजनका लागि राखिएका विज्ञापनमा लागेको कर छुट वा मिनाहा हुन सक्ने छैन ।
- (१०) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारका तर्फबाट राखेका विज्ञापनमा कर लाग्ने छैन ।
१७. व्यवसाय कर: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारको आधारमा व्यवसाय दर्तामा र नवीकरणमा वार्षिक व्यवसाय कर लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।
- (२) एकै व्यक्तिले आफ्नो नाममा एक वा एकै प्रकृतिका व्यवसाय वा शाखा एक वा सो भन्दा बढी स्थानमा संचालन गरेकोमा ६० दिन भित्र सोको जानकारी कर एकाइलाई दिनु पर्नेछ ।
- (३) यस दफा बमोजिमको व्यवसाय कर वार्षिक रूपमा बुझाउनु पर्नेछ । कुनै करदाताले अग्रिम रूपमा ५ वर्षको कर एकमुष्ट बुझाउन चाहेमा त्यस बापत लाग्ने रकममा १० प्रतिशतले छुट दिइनेछ ।
- (४) करदाताले व्यवसाय संचालन गर्दा निवेदन साथ पेश गरेका विवरणमा हेरफेर परिवर्तन वा नामसारी गर्नु पर्ने भएमा त्यसको कारण परेको मितिले साठी दिन भित्र कर एकाइमा जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- (५) राजस्व शाखाले करदाताले यस दफा बमोजिम पेश गरेका विवरण छानविन गरी अन्यथा देखिए यथार्थ विवरण पेश गर्न तीस दिनको म्याद दिई करदातालाई सूचना दिन सक्नेछ ।
- (६) एकपटक व्यवसाय दर्ता भए पछि दर्ता खारेजीको निवेदन नपरेसम्म सो व्यवसाय संचालनमा रहेका मानी कर असुल गरिनेछ ।
- (७) कुनै करदाताले लाग्ने कर बुझाई व्यवसाय दर्ता खारेज गर्न निवेदन दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-५

करदाता दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

१८. करदाताको पहिचान तथा दर्ता : (१) व्यवसाय संचालन गर्नुपूर्व दर्ता गरेर मात्र व्यवसाय संचालन गर्नु पर्नेछ ।

(२) कर एकाइले यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने व्यक्ति वा करदाताको पहिचान गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम करदाताको पहिचान गर्दा व्यक्ति वा करदाताको नाममा रहेको सम्पत्ति, निजले गरेको कारोबार र कर एकाइलाई कुनै स्रोतबाट प्राप्त सूचना र सो एकाइले छानविन गर्दा देखिएका आधारमा करदाताको पहिचान गरिनेछ ।

(४) कर एकाइले यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने दायित्व भएका करदाताको विवरण खुलाई करदाता दर्ता गरी राख्नु पर्नेछ ।

(५) नेपाल सरकारबाट स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाताले कर सम्बन्धी कारोबार गर्दा सोही नम्बरको प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

१९. करदाताको दायित्व: यस ऐन बमोजिम कर तिर्नु पर्ने कर्तव्य भएका करदाताको देहाय बमोजिमको दायित्व हुनेछ :

(क) आफुलाई करदाताको रूपमा दर्ता गराउने ।

(ख) निर्धारित समयमा विवरण पेश गर्ने ।

(ग) निर्धारित समयमा कर दाखिला गर्ने ।

(घ) यस ऐन बमोजिम कुनै शुल्क, जरिवाना वा व्याज बुझाउनु पर्ने भए समयमा बुझाउने ।

(ङ) हिसाब किताब र अभिलेख दुरुस्त राख्ने ।

(च) कर शाखाले मागेको सूचना तथ्याङ्क समयमा उपलब्ध गराउने ।

(छ) कर एकाइलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

२०. करदाताको अधिकार: (१) करदातालाई देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछ :

(क) सम्मानपूर्वक व्यवहारको अधिकार ।

(ख) प्रचलित कानून बमोजिम कर सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने अधिकार ।

(ग) कर सम्बन्धी विषयमा प्रमाण पेश गर्ने मौका प्राप्त गर्ने अधिकार ।

(घ) प्रतिरक्षाको लागि कानून व्यवसायी वा लेखापरीक्षक नियुक्त गर्ने अधिकार ।

(ङ) कर सम्बन्धी गोप्य कुराहरू यस ऐनमा उल्लेख भए बाहेक अनतिक्रम्य हुने अधिकार ।

(२) करदाताले उपदफा (१) बमोजिमको अधिकारको दावी गर्न आफ्नो दायित्व पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

२१. करदाताको प्रतिनिधित्व: (१) करदाताको प्रतिनिधित्व करदाताको परिवारको उमेर पुगेको सदस्य, माथवर व्यक्ति वा निजको कानून व्यवसायी वा लेखापाल वा लेखापरीक्षक वा निजले लिखित रूपमा अख्तियारी दिई पठाएको उमेर पुगेको वारेसले गर्न सक्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि उमेर पुगेको भन्नाले अठार वर्ष उमेर पुगेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने व्यक्तिका तर्फबाट गरिएका काम कारवाही करदाता स्वयंले गरेको मानिनेछ ।

परिच्छेद-६

विवरण दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था

२२. विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्ने: (१) यस ऐन बमोजिम कर बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले कर विवरण नबुझाएमा वा विवरण दाखिला गर्दा व्यहोरा फरक पारी दाखिला गरेको भनी शंका गर्न सकिने आधार र कारण भएमा राजश्व शाखाले आधार र कारण खोली कर विवरण दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ । त्यस्तो आदेश प्राप्त भएमा सम्बन्धित व्यक्तिले सो आदेश प्राप्त भएको मितिले एक महिना भित्र कर एकाइमा विवरण दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिमको म्याद भित्र विवरण दाखिला गर्न नसक्ने सम्बन्धित व्यक्तिले आधार र कारण खोली समयावधी थपको लागि निवेदन दिएमा राजश्व शाखाले तीन दिन सम्मको समयावधी थप दिन सक्नेछ ।
२३. विवरण सच्याउन सकिने: यस परिच्छेद वमोजिमको कर विवरण दाखिला भैसकेपछि कुनै तथ्य सम्बन्धी वा गणितीय भूल भएको भन्ने लागेमा करदाताले पहिला विवरण दाखेल भएको मितिले तीन (३) महिना भित्र यथार्थ, तथ्य र सही अंक सहितको अर्को विवरण पेश गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

कर दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था:

२४. कर दाखिला गर्नुपर्ने: (१) यस ऐन वमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने कर ऐनको परिच्छेद ४ मा उल्लेख गरिएकोमा सोही समयमा र समय उल्लेख नभएको हकमा प्रत्येक आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त भित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(२) यस ऐन वमोजिम अग्रिम कर कट्टी गरी दाखिला गर्नु पर्ने कर कर कट्टी भएको मितिले १५ दिनभित्र कर एकाईमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

२५. कर दाखिलाको निस्सा दिनु पर्ने: करदाताले यस ऐन वमोजिम बुझाउनु पर्ने कर वा गैरकर राजस्व वा अन्य रकम बुझाए पछि करदातालाई तत्काल त्यसको निस्सा दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-८

कर फिर्ता र समायोजन

२६. कर फिर्ता सम्बन्धी व्यवस्था: (१) करदाताले यस ऐन वमोजिम कर बुझाउँदा तिरु पर्ने भन्दा बढी कर दाखिला गरेकोमा सो कर रकम फिर्ता माग गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम फिर्ताको लागि निवेदन परेकोमा व्यहोरा साँचो देखिएमा राजश्व शाखाले निवेदन परेको एक महिना भित्र माग वमोजिम फिर्ता दिने निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

२७. कर समायोजन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) करदाताले दफा २६ वमोजिम फिर्ता पाउने ठहरीएको रकम दाखिला गर्नु पर्ने कर रकममा समायोजन गर्न राजश्व शाखा समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम निवेदन परेकोमा व्यहोरा साँचो देखिएमा राजश्व शाखाले निवेदन परेको एक महिना भित्र माग वमोजिम समायोजन गर्न आदेश दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-९

कर परिक्षण र कर निर्धारण:

२८. कर परिक्षण र कर निर्धारण: (१) यस ऐन वमोजिम करदाताले विवरण पेश गरेको वा पेश गरेको विवरणमा देहायका सबै वा कुनै काम कुरा भए गरेको देखिएमा राजश्व शाखाबाट कर परीक्षण गरी कर निर्धारण गरिनेछ

(क) खातापाता, हरहिसाव वा अभिलेख दुरुस्त नदेखिएमा ।

(ख) गलत वा झुठ्टा कागजात/विवरण संलग्न गरेको देखिएमा ।

(ग) यथार्थ कारोबार नदेखाएको विश्वास गर्नुपर्ने कारण भएमा ।

(घ) कारोबारका आधारमा करको दायित्व कम देखाएकोमा ।

(ङ) करको दर फरक परेमा ।

(च) कानून वमोजिम कर छुट वा मिनाहा हुन नसक्नेमा पनि सो का दावी गरेकोमा ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम कर निर्धारण गर्नुपर्ने देखिएमा करदातालाई आधार र कारण खुलाई आफ्नो स्पष्टीकरण पेश गर्न तीस दिनको सूचना दिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) वमोजिम सूचना प्राप्त भएकोमा करदाताले सूचनामा तोकिएको म्याद भित्र आफ्नो स्पष्टीकरण पेश गर्न तीस दिनको सूचना दिनु पर्नेछ ।

(४) कर शाखोले उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको म्यादभित्र करदाताले स्पष्टीकरण पेश गरेमा सो समेतलाई आधार बनाई र स्पष्टीकरण पेश गरेमा कानून बमोजिम कर निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(५) स्वयं कर निर्धारण गरी विवरण पेश गरेको मितिले चार वर्ष भित्र राजश्व शाखाले पुनः कर निर्धारण वा संशोधित कर निर्धारण गर्नुपर्ने सन्तोषजनक आधार र कारण भएमा करदातालाई सफाईको मौका दिई त्यस्तो कर निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

२९. कर निर्धारणको सूचना: (१) यस ऐन बमोजिम राजश्व शाखाबाट कर निर्धारण भएकोमा बुझाउनु पर्ने कर रकम, स्थान, समय सिमा र बैंक खाता नम्बर समेत उल्लेख गरी करदातालाई कर निर्धारणको सूचना दिनु पर्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिमको कर दाखिला गर्दा निर्धारणको सूचना प्राप्त भएपछि करदाताले सो सूचनामा उल्लेखित स्थान र समय सिमा भित्र कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम कर रकम बैंक दाखिला गरिएकोमा करदाताले त्यसको सम्बन्धित भौचर कर कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-१०

कर संकलन सम्बन्धी व्यवस्था

३०. कर संकलन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नु पर्ने कर, व्याज र शुल्क वापतको रकम करदाताले यस ऐनमा तोकिएको अवधिमा दाखिला गरेमा राजश्व शाखाले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको पूर्व स्वीकृति लिई देहायको एक वा एकभन्दा बढी तरीका बमोजिम कर असुल गर्न सक्नेछ :-

(क) करदातालाई फिर्ता गर्नुपर्ने रकम भए त्यसमा कट्टा गरेर ।

(ख) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार वा सरकारी स्वामित्वका संस्थाबाट करदाताले पाउने रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।

(ग) कुनै तैस्रो व्यक्तिले करदातालाई तिर्नुपर्ने रकम करदाताको पूर्व सहमति लिई कट्टा गरेर ।

(घ) बैंक वा वित्तीय संस्थामा रहेको करदाताको रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर ।

(ङ) करदाताको कारोवार रोक्का गरेर ।

(च) करदाताको चल तथा अचल सम्पत्ति माथि दावी वा कब्जा गरेर ।

(छ) करदाताको सम्पत्ति एकैपटक वा पटकपटक गरी तोकिएबमोजिम लिलाम बिक्री गरेर ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (छ) बमोजिम लिलामको कारवाही शुरू भएपछि सो कारवाही समाप्त हुन पूर्व कर दाखिला गर्न ल्याएमा बुझाउन बाँकी कुल रकमको थप पाँच प्रतिशत शुल्क सहित असुल गरिनेछ ।

(३) लिलामबाट प्राप्त रकम करदाताले तिर्नु पर्ने कर रकम भन्दा बढी भएमा बढी भएजति रकम साठी दिन भित्र सम्बन्धित करदातालाई फिर्ता दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम रकम फिर्ता गर्दा निजले उपलब्ध गराएको बैंक खातामा जम्मा गरीदिनु पर्नेछ ।

३१. किस्तावन्दीमा कर असुली: कुनै खास करदातालाई विशेष परिस्थितिमा समयमा कर तिर्न नसक्ने कारण भई सो कुराको निवेदन गर्न आएमा कर शाखोले जाँचबुझ गर्दा कारण सन्तोषजनक देखिएमा पर्चा खडा गरी बढीमा एक वर्ष भित्र तीन किस्तामा कर दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ । तर ढिला बुझाए वापत यस ऐन बमोजिम लाग्ने व्याज मिनाहा हुने छैन ।

जरिवाना शुल्क र व्याज

३२. जरिवाना लाग्ने: यस ऐनको पालना गर्दा गरेको दायित्व घटाएमा राजस्व शाखाले कर विगोको दश प्रतिशत जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
३३. व्याज लाग्ने: यस ऐन बमोजिम दाखिला गर्नु पर्ने कर समयमा दाखिला नगरेमा तिर्नु बुझाउनु पर्ने रकमको वार्षिक दश प्रतिशत व्याज लाग्नेछ ।
३४. अभिलेख नराखेमा शुल्क लाग्ने: यस ऐन बमोजिम अभिलेख राख्नुपर्ने कर्तव्य भएका करदाताले अभिलेख नराखेमा रु.१,०००/- शुल्क लाग्नेछ ।
३५. समयमा विवरण दाखिला नगरेमा शुल्क लाग्ने: यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्नुपर्ने दायित्व भएका करदाताले समयमा विवरण दाखिला नगरेमा प्रति विवरण रु. १,०००/- शुल्क लाग्नेछ ।
३६. भूद्धा विवरण दिएमा दण्ड जरिवाना लाग्ने: यस ऐन बमोजिम विवरण दाखिला गर्नु पर्ने दायित्व भएका करदाताले भूद्धा विवरण दाखिला गरी गरेको दायित्व घटाएमा फरक परेको कर रकम असुल गरी सो को दश प्रतिशत लाग्नेछ ।
३७. व्याज नलाग्ने: यस ऐन बमोजिम लाग्ने शुल्क व्याज र जरिवानामा पुनः व्याज लाग्ने छैन ।

परिच्छेद-१२

पुर्वादेश र प्रशासकीय पुनरावलोकन

३८. पुर्वादेश माग गर्न सक्ने: (१) कुनै करदातालाई यस ऐन बमोजिम लगाइएको कर, दस्तुर, शुल्क वा ऐनका व्यवस्थावारे द्विविधा भएमा सो को निराकरणका लागि निजले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन दिएकोमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले द्विविधा निराकरण गर्न पुर्वादेश जारी गरी करदातालाई सो पुर्वादेश उपलब्ध गराउने छ ।
- (३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अदालतमा विचाराधीन रहेको वा अदालतबाट निर्णय भैसकेको विषयमा यस दफा बमोजिम पुर्वादेश जारी गर्न सकिने छैन ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिमको पुर्वादेश अदालतको आदेशबाट अन्यथा नभएसम्म कायम रहने छ ।
३९. प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्ने: यस ऐन बमोजिम देहायको निर्णय माथि प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्नेछ:

- (क) कर शाखाले गरेको कर निर्धारण, पुनः कर निर्धारण र संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धी निर्णय ।
- (ख) यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको कर र गैरकर राजस्व तथा अन्य दस्तुर, शुल्क, व्याज सम्बन्धी निर्णय ।
४०. प्रशासकीय पुनरावलोकनको प्रक्रिया: (१) यस ऐन बमोजिमको कर निर्धारणको निर्णय उपर चित नबुझ्ने करदाताले सो निर्णय भएको मितिले ३० दिन भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि परेको निवेदन माथि ६० कार्य दिन भित्र कारवाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-१३

पुनरावेदन

४१. उजुरी नलाग्ने: यस ऐन बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्न सकिने विषयमा त्यस्तो पुनरावलोकन नभई कुनै अदालतमा कुनै उजुर लाग्ने छैन।

४२. पुनरावेदन दिन सक्ने: (१) प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय भएकोमा सो मितिले र प्रशासकीय पुनरावलोकन नहुने विषयमा कारण परेको मितिले चित्त नबुझे पक्षले ६० दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ।

(२) यस सम्बन्धमा अदालतले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

परिच्छेद-१४

गैरकर राजश्व

४३. सेवा शुल्क तथा दस्तुर: राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले संविधानको अनुसूची ८ बमोजिमका क्षेत्र र विषयमा आफूले पुर्याएको सेवा वापत सेवा शुल्क तथा दस्तुर लगाई उठाउन सक्नेछ।

४४. गाउँ पालिकाको पार्क ऐतिहासिक क्षेत्रमा प्रवेश तथा पर्यटन शुल्क: (१) राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले आफ्नै निर्माण गरेको पर्यटकीय स्थल, पर्यटन व्यवसाय र पर्यटकीय क्रियाकलापमा पर्यटन शुल्क लगाई उठाउन सक्ने छ। पर्यटकीय क्षेत्रमा उपलब्ध गराएको सेवाको लागत संचालन र संभार खर्चलाई आधार मानी पर्यटन शुल्क तथा प्रवेश शुल्क लगाउनु पर्ने छ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र पर्यटक प्रवेश गरेको आधारमा मात्र पर्यटन शुल्क लगाइने छैन।

४५. सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क: राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले आफूले निर्माण वा व्यवस्था गरेको सवारी साधन पार्किङ्ग स्थलमा सवारी साधन पार्किङ्ग शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ। तर नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले निर्माण गरेका राष्ट्रिय र प्रदेश स्तरका राजमार्गको छेउछाउ वा पेटिमा पार्किङ्ग शुल्क उठाउन सक्ने छैन।

४६. बहाल विटौरी शुल्क: राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले सार्वजनिक, स्थानीय सरकारको नाममा रहेको र ऐलानी जग्गा र त्यस्ता जग्गामा रहेका पोखरी, हाटबजार, प्रदर्शनीस्थल र ती ठाउँमा राख्न अस्थायी अनुमति दिएका पसलमा बहाल विटौरी शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ।

४७. जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु शुल्क: राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तुको कारोवारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ।

४८. केवलकार शुल्क: (१) राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र संचालन भएका केवलकारमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको शुल्क केवलकार संचालकले प्रवेश टिकटमा नै समावेश गरी संकलन गर्नुपर्ने छ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम संकलन गरेको शुल्क संकलन गरेको महिना पछिको महिनाको २५ गते भित्र विवरणसाथ कर एकाइमा दाखिला गर्नु पर्नेछ।

४९. ढुंगा परिवहन (बोट सेवा) शुल्क: राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र संचालन भएको ढुंगा परिवहन (बोट सेवा) मा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ।

५०. वातावरण तथा प्रदुषण शुल्क:

१) यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेको प्राकृतिक श्रोत साधनहरू गाउँपालिका क्षेत्र बाट बाहिर जादा गाउँपालिकामा पारेको वातावरणको क्षती पुर्ति गर्नको लागि ढुङ्गा, गिटि, बालुवा माटोमा प्रति घन फिट रु १२० पैसा सम्म र स्वीकृत खानी क्षेत्र बाट निकासि हुने चुन ढुङ्गाबाट प्रति घन फिट १ रूपैया सम्मका दरले यो कर लगाउन सक्नेछ।

२) यो कर गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको सडक प्रयोग गरि जाने सवारी साधनहरूलाई लगाइने छ।

३) यो कर गाउँपालिकाको क्षेत्र भित्रका चुन ढुङ्गा गिटि बालुवा बोक्ने सवारी साधनमा लगाइने छ।

४) यो कर लोड सवारी साधनमा मात्र लगाइने छ।

५१. अन्य शुल्क लगाउन सक्ने: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले अनुसूची-२ मा उल्लेखित विषय र क्षेत्रमा शुल्क लगाई उठाउन सक्नेछ।

(२) स्थानीय सरकारले संविधान र अन्तर सरकारी वितीय व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को विपरित नहुने गरी आफूले प्रदान गरेको सेवा, सुविधा र व्यवस्थापन गरेका थप वा नयाँ क्षेत्र वा विषयमा शुल्क लगाउन सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सेवा शुल्क लगाउने वा त्यसको दरमा हेरफेर गरेको कुराको विवरण स्थानीय बैठक नचलेको समयमा त्यस पछि बस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ।

५२. छुट वा मिनाहा: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले खास अवस्थामा यस ऐन बमोजिम लाग्ने वा लागेको गैरकर राजस्वमा आधार र कारण खुलाई आंशिक वा पूर्ण रूपमा छुट दिन वा मिनाहा गर्न सक्नेछ। यसरी छुट दिँदा समान अवस्थाका सबै करदातालाई समान व्यवहार गरिनेछ।

(२) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले कुनै परियोजना वा विकास कार्यका लागि खास सामाग्री, कारोवारमा कर नलाग्ने व्यवस्था गरेकोमा स्थानीय सरकारले तत् तत् सरकारसँग समन्वय गरी कर छुट सम्बन्धी सो व्यवस्थाको पालना गर्ने गराउने छ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गैरकर राजस्वमा छुट वा मिनाहा दिएको विवरण गाउँ सभाको बैठक चलेको समयमा सभामा र सभाको बैठक नचलेको समयमा त्यस पछि बस्ने सभाको पहिलो बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-१५

समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था

५३. नेपाल सरकारसँग समन्वय: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले संघीय कानून वा यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नुपर्ने कर वा गैरकर राजस्व असुल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणाली अपनाउन स्थानीय सरकार वा स्थानीय सरकारले अधिकार सुम्पेको अधिकृत वा कर शाखाले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(३) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले संविधानको साभ्ता सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा नेपाल सरकारसँग समन्वय गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तर्गत समन्वय गरी टुंगोमा पुगिएका विषयहरू यस ऐनमा परे सरह मानिने छ र ती व्यवस्थाका हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।

५४. प्रदेश सरकारसँग समन्वय: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले प्रदेश कानून वा यस ऐन बमोजिम असुल उपर गर्नु पर्ने कर वा गैरकर राजस्व असुल गर्न एकद्वार प्रणाली अपनाउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको एकद्वार प्रणाली अपनाउन स्थानीय सरकार वा स्थानीय सरकारले अधिकार सुम्पेको अधिकृत वा कर शाखाले प्रदेश सरकार वा प्रदेश सरकारले सो प्रयोजनका लागि अधिकार सुम्पेको अधिकृतसँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(३) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले संविधानको साभ्ता सूचीमा रहेका विषयसँग सम्बन्धित कर वा गैरकर राजस्वका आधार र दर वा कर प्रशासनका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको व्यवस्था अन्तर्गत समन्वय गरीएका विषयहरू यस ऐनमा परे सरह मानिने छ र ती व्यवस्थाका हकमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।

५५. केन्द्रीय बैंकसँग समन्वय: राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले कर र गैरकर राजस्व संकलनका सम्बन्धमा केन्द्रीय बैंक (नेपाल राष्ट्र बैंक) सँग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

५६. अन्य निकाय, कार्यालय र संस्थासँग समन्वय: राक्सिराङ्गगाउँपालिका वा सो को कुनै अधिकृतले कर तथा गैरकर राजस्वसँग सम्बन्धित विषयमा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सरकारी निकाय, बैंक वा संस्थासँग समन्वय गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-१६

राजस्व प्रस्ताव तर्जुमा तथा सूचना सम्बन्धी व्यवस्था

५७. राजस्व सम्बन्धी नयाँ प्रस्ताव: राक्सिराङ्गगाउँपालिकाले कर तथा गैरकर सम्बन्धी नयाँ कर प्रस्ताव तयार गर्दा सरोकारवाला सँग परामर्श गर्नुपर्ने छ।

५८. सूचना सार्वजनिक गर्नु पर्ने: (१) यस कानून बमोजिम स्थानीय सरकारले लगाएको कर र गैरकर राजस्व उठाउने कार्यालयको प्रमुखले सो कर र राजस्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर सम्बन्धी सूचना सर्वसाधारणको लागि सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ।

(२) स्थानीय सरकारले उपदफा (२) बमोजिमका कर, राजस्वका दर र त्यसमा भएको हेरफेर समेत मिलाई स्थानीय सरकारको वेबसाइटमा राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।

(३) स्थानीय सरकारले कर र राजस्वका दर र हेरफेर सम्बन्धी विवरण केन्द्रीय सूचना प्रणालीमा समेत राख्ने प्रयोजनका लागि नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय वा सो मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

परिच्छेद-१७

विविध

५९. विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गर्न सक्ने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि स्थानीय सरकारले विद्युतीय माध्यम (अनलाइन) बाट करदातालाई सूचना दिन, करदाताले आफ्नो विवरण र प्रमाण पेश गर्ने, कर लगायतको तिर्नु बुझाउनु पर्ने रकम दाखिला गर्ने एवं कर वा त्यस्तो रकम बुझाएको रसिद दिने लगायतका कर सम्बन्धी अन्य काम कारवाही गर्न सकिने व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

६०. ठेक्कामा लगाउन नपाइने: गाउँपालिकाले आफुले असुल गर्नु पर्ने कुनै पनि प्रकारको लगती कर वा राजस्व ठेक्का लगाउन, उठाउन पाइने छैन।

६१. अनुसूचीमा हेरफेर: राक्सिराङ्गगाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाले यस ऐनको अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछ र त्यसरी गरिएको हेरफेरको सूचना सभाको बैठक बसेको भए बैठकमा र तत्काल बैठक नबसेको भए त्यस पछि बस्ने सभाको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ।

६२. कागजातको ढाँचा: (१) यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको निर्देशिकामा उल्लेख नभएको वा नतोकिएको कुनै विवरण, ढाँचा, तरीका वा जानकारी सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिएमा स्थानीय सरकारले आदेश वा सूचना जारी गरी आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका आदेश वा सूचना सर्वसाधारणको जानकारीको लागि स्थानीय सरकारको कार्यालय सूचना पाटी, वेबसाइट र स्थानीय पत्र पत्रिकाको माध्यमबाट उपलब्ध गराउन सकिनेछ।

६३. सूचना तामेली रीत पुगेको मानिने: (१) यस ऐन बमोजिम दिनु पर्ने म्याद, सूचना वा कागजात देहाय बमोजिम बुझाए वा पठाएमा सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाएको वा दिइएको मानिनेछ:

(क) सम्बन्धित व्यक्तिलाई नै बुझाएको,

(ख) निजको परिवारको उमेर पुगेको सदस्यलाई बुझाएको,

(ग) निजको कानून व्यवसायी वा लेखापाललाई बुझाएको,

(घ) नाबालकको हकमा संरक्षक वा माथवर व्यक्तिलाई बुझाएको,

(ङ) कार्यालय संस्था वा निकायको हकमा प्रबन्धक वा प्रशासकीय प्रमुखलाई बुझाएको,

(च) करदाताको ठेगानामा हुलाकबाट रजिष्ट्री गरी पठाएको।

(२) कर एकाईको अधिकृतको नाम र पद खुल्ने गरी दस्तखत गरिएको, कम्प्युटर प्रविधिबाट इनस्क्रिप्ट वा इनकोड गरिएको, छाप लगाइएको वा सो कागजातमा लेखी यस ऐन बमोजिम जारी गरिएको, तामेली गरिएको वा दिइएको कागजातलाई रीतपूर्वकको मानिनेछ।

६४. कागजातको अभिलेख राख्ने: (१) यस ऐन बमोजिम कर बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको प्रत्येक व्यक्ति वा करदाताले देहाय बमोजिमका आवश्यक कागजातहरू सुरक्षित गरी राख्नु पर्नेछ:

(क) यस ऐन बमोजिम राक्सिराङ्गगाउँपालिकामा पेश गर्नु पर्ने कागजात र सोलाई पुष्ट्याई गर्ने सूचना तथा कागजात।

(ख) कर निर्धारण गर्न सघाउ पुर्‍याउने कागजातहरू।

(ग) खर्च कट्टी गर्नु पर्ने भए सोलाई पुष्ट्याई गर्ने कागजात।

(२) राक्सिराङ्गगाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाले लिखित रूपमा सूचना जारी गरी अन्यथा तोकेकोमा बाहेक यस दफा बमोजिमका कागजातहरू सम्बन्धित आय वर्ष समाप्त भएको मितिले कम्तिमा ४ वर्षको अवधिसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ।

६५. अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने: यस ऐनको प्रयोजनको लागि राक्सिराङ्गगाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको अधिकार प्राप्त अधिकृतलाई सम्बन्धित व्यक्तिलाई फिकाउने, बयान गराउने, प्रमाण बुझ्ने र लिखतहरू पेश गर्न लगाउने सम्बन्धमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ।

६६. आदेश वा निर्देशन दिन सक्ने: संघीय र प्रदेश सरकारले कर प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन नेपालको संविधान र संघीय तथा प्रदेश सरकारको कर सम्बन्धी कानून र यो ऐनको प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्न गराउन आवश्यक आदेश वा निर्देशन दिन सक्नेछ। यस्तो आदेश वा निर्देशन पालना गर्नु राक्सिराङ्गगाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कर्तव्य हुनेछ।

६७. कर शाखाको परिचय पत्र: कर एकाईमा काम गर्ने प्रत्येक कर शाखा र अन्य कर्मचारीले परिचय पत्र आफ्नो साथमा राख्ने, काम गर्ने समयमा लगाउने र कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा परिचय पत्र सम्बन्धित व्यक्तिलाई देखाउनु पर्नेछ।

६८. विभागीय कारवाही र सजाय हुने: (१) राजश्व शाखा वा कर प्रशासनसँग सम्बन्धित कुनै कर्मचारीले कर तिर्नु बुझाउनु पर्ने दायित्व भएको व्यक्ति वा करदातालाई हानी नोक्सानी पुर्‍याउने, करको दायित्व घटीवढी गर्ने, समान अवस्थामा करदाता बीच असमान व्यवहार गर्ने, कुनै करदातालाई अनुचित फाइदा पुर्‍याउने वा करदाताबाट आफ्नो वा अरू कसैको निजी स्वार्थ पूर्ति गर्ने उद्देश्यले कुनै काम गरेमा वा कानून बमोजिम गर्नु पर्ने काम समयमा नगरी दुःख वा हैरानी दिएमा सम्बन्धित व्यक्तिले स्थानीय सरकारको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुर परेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक छानविन गरी सम्बन्धित कर्मचारीको सेवा सम्बन्धी कानून बमोजिम आफुलाई कारवाही गर्ने अधिकार भएको विषयमा आफैले विभागीय कारवाही गर्ने र कारवाही गर्ने अधिकार नभएको विषयमा विभागीय कारवाहीको लागि अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष राय साथ पेश गर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम छानविन गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम अनुचित कार्य गरेको कुरा खुल्न आएका अधिकार प्राप्त अधिकारीले आवश्यक कारवाही गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छानविन र कारवाही गर्दा प्रमाण नष्ट हुन सक्ने भएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो राजश्व शाखा वा अन्य कर्मचारीलाई सम्बन्धित सेवा सम्बन्धी कानून बमोजिम निलम्बन गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम छानविन गर्ने अवधि भर सो अधिकृतलाई कर अधिकृतको जिम्मेवारीबाट अलग राखिने छ।

(६) उपदफा (३) बमोजिमको छानविन गर्ने र राजश्व शाखाको जिम्मेवारीबाट अलग राख्ने अवधि तीन महिना भन्दा बढी हुने छैन।

६९. पुरस्कृत गर्न सक्ने: (१) राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले यथार्थपरक र विश्वसनीय रूपमा तथा कानूनले तोकेको म्याद भित्र कर विवरण बुझाउने, लागेको कर दाखिला गर्ने र कर शाखाले अनुरोध गरेका सूचना उपलब्ध गराउने तीन जना करदातालाई प्रत्येक वर्ष पुरस्कार दिने व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने पुरस्कार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था राक्सिराङ्ग गाउँपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

७०. म्याद, हदम्याद नजान्ने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन बमोजिम म्याद वा हदम्याद गणना गर्दा देहायको अवधि बाहेक गरी गणना गरिनेछ:

(क) अदालतबाट स्थगन वा राजश्व शाखा वा अन्य सरकारी निकायबाट रोक्का वा स्थगन भएको अवधि,

(ख) पुनरावेदन गरेकोमा पुनरावेदन तहको अन्तिम निर्णय भएको जानकारी प्राप्त नभएसम्मको अवधि,

७१. नियमावली, निर्देशिका, दिग्दर्शन (म्यानुअल), कार्यविधि बनाउने अधिकार: यस ऐन बमोजिमको काम प्रभावकारी रूपमा गर्न स्थानीय सरकार वा सो सरकारले अख्तियारी दिएको अधिकारीले आवश्यक नियमावली, निर्देशिका, दिग्दर्शन, कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।

अनुसूची-१
(दफा १० को उपदफा (४) को (घ) सँग सम्बन्धित)

हासकट्टी गर्ने तरीका

यस ऐन बमोजिम सम्पत्तिको हासकट्टी गर्ने तरीका समान कट्टी तरीका (युनिफर्म चार्ज मेथड) को फिक्सड इन्स्टालमेण्ट मेथड अनुसार हुनेछ । यसको गणना देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

सुत्र:

हासकट्टी रकम सम्पत्तिको प्रारम्भिक मूल्य - अनुमानित शेष मूल्य
 सम्पत्तिको आयु (वर्ष)

उदाहरण:

कुनै सम्पत्तिको मूल्य शुरूमा रु.१०,००,०००/- छ । यसको आयु २० वर्ष छ । २० वर्ष पछि यो सम्पत्ति विक्रि गर्दा रु.२,००,०००/- आउँछ भने यसको प्रति वर्ष हासकट्टी रकम निम्नानुसार हुन्छ

हासकट्टी रकम १०,००,०००/- - २,००,०००/-

२०

८,००,०००/-

२०

रु. ४०,०००/-

